Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
Landskapsutveckling

I D É T R Ä D G Å R D E N

“Under bar himmel”-en återblick på uteplatser.

The show garden, “Under the sky” -reviewing patios

Examensarbete inom trädgårdsingenjörsprogrammet/design, 15hp
Gunilla Ekblad
Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU
Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp 2013

IDÉTRÄDGÅRDEN "Under bar himmel"-en återblick på uteplatser

The show garden "Under the sky" - reviewing patios

Gunilla Ekblad

Handledare: Julia Andersson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator: Petra Thorpert, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: G2E
Kurstitel: Kandidatarbete i trädgårdsdesign
Kurskod: EX0652
Program/utbildning: Trädgårdsingenjörsprogrammet/design
Examen: Kandidatexamen i landskapsplanering
Ämne: Landskapsplanering
Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsmånad och -år: juni 2013
Omslagsbild: Gunilla Ekblad
Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU
Elektronisk publicering: http://stud.epsilon.slu.se

Nyckelord: idéträdgård, conceptual gardens, patio, Malmö garden show, koncept, uteplats, återblick, utställningsträdgård, koncepträdgård, tidsepoker

Foton och illustrationer av Gunilla Ekblad om inget annat anges.

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord

Detta självständiga arbete har utförts inom Trädgårdsingenjörsprogrammet – designinriktning vid SLU, Alnarp och omfattar 15 högskolepoäng på C-fördjupning, grundläggande nivå. Arbetet redovisades och examinerades i juni 2013.

TACK
Tack Julia Andersson, min handledare, för alla givande samtal, dina kloka ord och synpunkter, ditt fantastiska engagemang för mitt arbete och ditt tålamod.
Det har varit en sann gjäldje att samarbeta med dig.

Tack Petra Thorpert, min examinator för alla goda råd, synpunkter och värdefulla kommentarer.

Tack Mia Eskilsson, trädgårdsdesigner och företaget Gröna Gården. För att jag fick möjligheten att utföra mitt examensarbete tillsammans med er, vilket har varit oerhört intressant, lärorikt och fantastiskt roligt.

Tack alla er som ställt upp och visat era fantastiska uteplatser som jag fått ta del av i mitt arbete.

Tack till min familj som stöttat och haft enormt tålamod under denna arbetsprocess då jag inte alltid kunnat varit tillgänglig för er...

Hofterup, juni 2013

Gunilla Ekblad

Sammanfattning

Som student fick jag en förfrågan från ett företag att, i samband med mitt examensarbete, gestalta och genomföra en idéträdgård på Malmö Garden Show 31 maj-2 juni 2013. Idéträdgården skulle bestå av en grönskande uteplats, vara realistisk, applicerbar och väcka tankar och idéer för den egna trädgården. Konceptet lyder: en grönskande uteplats för folket i tiden, med fokus på avkoppling, samvaro, tidlöshet och grönska.
I arbetet med idéträdgården som uteplats ledde tankarna till hur villaträdgårdars uteplatser har sett ut ur ett historiskt perspektiv. I arbetet beskrivs olika intressanta tidstypiska särdrag för olika epoker, från 1930-talet-1970-talet samt idag 2010-tal. Detta för att urskilja och förstå eventuella historiska drag och dra paralleller med idéträdgården.
Bland annat redogörs det för hur stor plats uteplatsen tog i villa-trädgården och vilka aktiviteter som ägde rum. Vidare vilka material och former som speglade tiden och om speciella golv och eventuella tak fanns och var tidstypiska. Arbetet tar upp utmärkande växtlighet på uteplatsen som speglade tiden och vilka särdrag som är tidstypiska för våra uteplatser idag.
I arbetet redovisas hela arbetsprocessen med idéträdgården, från de första skisserna till genomförandet på Malmö Garden Show.

Abstract

As a student I was invited from a company, to create a conceptual garden at the event Malmö Garden Show that took place in May 31-June 2 2013.
The conceptual garden was supposed to become a green, realistic, applicable patio and be a inspiration for your own garden. The concept of the garden was: a green patio for people in time, with focus on relaxation, social interaction, timelessness and greenery.
The work with the conceptual garden as a patio led my thoughts to how patios of villa-gardens have look liked in a historical perspective. To be able to distinguish and understand any historical features, the thesis is describing different interesting typical specifics for the time, from 1930s to 1970s and also today 2010s, compared to the conceptual garden.
Amongst others it is explained how big the patio was in a villa-garden and what activities that took place in the patio. It is also described which materials and shapes that were typical, and if any special floor or roofs that were typical for that time existed.
The thesis describes typical vegetation at the patio reflecting that time and which kind of features that are typical for our patios of today.
The working process with the conceptual garden is described, from the first sketches to the finalised realisation at the Malmö Garden Show.

Innehåll

Förord
Sammanfattning/Abstract

Inledning
Bakgrund 1
Syfte & Mål 2
Avgränsning 3
Metod & Material 3-4

Uteplatser -en tillbakablick
Från 1930-talet till 1970-talet 5-16
Idag, 2010-tal 17-21

Platspresentation
Slottsträdgården-Malmö 22
Malmö Garden Show 23

Konceptet
Samtal med besökare 24
Koncept 25
Tidlöst 26
Grönska 27
Avkoppling & Samvaro 28
Skisser 29-30

Gestaltning
Gestaltning av idéträdgården 31
Rummet för avkoppling 32
Rummet för samvaro 33
Växtkaraktärer 34-35

Resultat & Förverkligande
Byggetapp 1-4 36-39
Färdig idéträdgård 40-42
Sammanfattning/gestaltningsval 43-45
Sammanfattning/gemensamma särdrag 46

Diskussion 47-50

Källförteckning 51

Figurförteckning 52-54

Bilagor
Frågor till besökare Hem & Villa mässan bilaga 1
Illustrationsplan bilaga 2
Konstruktionsritning bilaga 3
Växtlista bilaga 4
Informationsblad bilaga 5

Inledning

Bakgrund

Ett tidigare samarbete med företaget Gröna Gården, ledde till förfrågan om intresse fanns från min sida, att genom mitt examensarbete vara delaktig i planerandet och uppförandet av en idéträdgård i form av en uteplats till Malmö Garden Show 2013.
Gröna Gården- Allt inom trädgård i Tullstorp AB, är ett företag som tillhandahåller tjänster inom trädgårdsanläggning, trädgårdsdesign, belysning, byggnationer, skötsel och underhåll av grönytor.
Där kom jag i kontakt med trädgårdsdesignern, Mia Eskilsson som är ansvarig för utställningsträdgårdar och jag ansåg att ett examensarbete i koppling till en idéträdgård vore mycket intressant.

Syftet med arbetet är att få vara delaktig i hela arbetsprocessen, från idé till praktiskt genomförande, vilket är både intressant, lärorikt och utmanande.
Under min utbildning till trädgårdsingenjör, inriktning design, har vi haft många kurser i just trädgårdsdesign, där man genomför processen från skiss till gestaltningsförslag, men ej själva genomförandet. Själva genomförande är väl så viktigt då det visar sig om man verkligen kan hålla sig till konceptet, om det håller och om uttrycket verkligen kommer till sin rätt, vidare om resultatet blev såsom tänkt eller om man under arbetets gång, av olika anledningar, fått ändra, tänka om för att nå målet.

Tanken med idéträdgården är att utifrån konceptet och gestaltningen, bygga en grönskande uteplats för folk med trädgård. Den ska vara realististisk, applicerbar, ge inspiration, tankar och idéer för den egna trädgården. Gröna Gårdens motto är att uteplatsen ska vara hållbar och tidlös och inte påverkad av trender.

När man gestaltar en uteplats i en trädgård, finns många faktorer att ta hänsyn till.
Framförallt från vilken tid husets arkitektur är, vilka material och vilket uttryck präglar platsen idag? Vilka funktioner är viktiga?
Mina tankar gick direkt till hur uteplatser sett ut genom olika tidsepoker, samt idag.
Vilka särdrag är typiska och finns det några som går igen i flera tidsepoker och vilka kan vi skönja och använder vi oss av i vårt koncept?
För att bilda mig en uppfattning om detta kommer jag att utföra en litteraturstudie och egna fältundersökningar i detta ämne.

Syfte

Syftet med arbetet är att inom de ramar som ges av uppdragsgivaren, Gröna Gården och arrangör Malmö Stad arbeta fram följande:

- ett koncept som ska genomsyra idéträdgården och ett genomförbart gestaltningsförslag.
- En redogörelse av arbetsprocessen från idé till verklighet.
- Att bygga idéträdgården inför utställningen som öppnar den 31 maj, där idén kan upplevas tilltalande och genomförbar i den egna trädgården.

Syftet med arbetet är också en litterär fördjupning i villaträdgårdens uteplatser, ur ett historiskt perspektiv. Detta för att förstå tidstypiska drag för olika epoker och för att urskilja eventuella historiska drag i vår idéträdgård. Frågeställningar som berörs:

- Hur stor plats tog uteplatsen i villa-trädgården?
- Vilka aktiviteter ägde rum?
- Vilka material och former på uteplatsen speglade tiden?
- Vilka golv och eventuella tak fanns och var tidstypiska?
- Fanns det utmärkande växtlighet på uteplatsen som speglade tiden?
- Vilka särdrag är tidstypiska för våra uteplatser idag?
- Finns det några tidstypiska särdrag från en viss tidsepok, som man kan urskilja i vår idéträdgård och vad ger känslan av tidlöshet?

Mål

Målet med arbetet är att utifrån konceptet och gestaltningsförslaget, genomföra och bygga en idéträdgård för besökarna på Malmö Garden Show 2013.

Idéträdgården ska upplevas tilltalande och inspirerande och ge tankar för den egna trädgården.

Målet är också att utifrån den historiska fördjupningen, kunna få svar på vilka eventuella tidstypiska särdrag vår idéträdgård präglas av och utröna vad som eventuellt är tidlöst.

Avgränsning

Den största delen av arbetet tillägnas idéträdgården, från skiss till verklighet.
Det bör poängteras att vi har vissa ramar och förutsättning att ta hänsyn till när vi planerar och bygger idéträdgården, både från Gröna Gårdens sida som företag, men också från arrangören, Malmö Garden Show, Malmö Stad.
Litteraturstudien avgränsas genom att lägga fokus på att utforska villaträdgårdars uteplatsers tidstypiska drag ur ett historiskt perspektiv, från 1930- talet till 1970-talet, samt en jämförelse genom egna observationer med dagens, 2010-tal.

Metod & Material

Idéträdgården

Mitt arbete med idéträdgården har genomförts genom samtal med besökare på Hem och Villa mässan - Skånsk Trädgård, för att ta reda på hur viktigt det är för folk med trädgård och vilka komponenter i trädgården som bör ingå.
Mässan är ett bra forum, då målgruppen för mässan är villaägare med trädgård.
Samtalen genomförde jag under 5 timmar, fredagen den 29 februari.
För frågorna som låg till grund för samtalen, se *bilaga 1.*

Mitt arbete har också inneburit att vara delaktig genom hela arbetsprocessen i uppförandet av idéträdgården. Från de första skisserna till verklighet på Malmö Garden Show. Arbetsprocessen går att följa i min rapport.

Arbetet har inneburit, möten med Mia Eskilsson, min uppdragsgivare från Gröna Gården, där vi arbetade fram, genom samtal, diskussioner och skisser ett hållbart koncept att arbeta utifrån. Därefter togs ett gestaltningsförslag och en konstruktionsplan fram, som ritades av mig. Gestaltningsförslaget och konstruktionsplanen låg till grund för byggandet av idéträdgården där också skisser och ritningar för mått och material ingick. Våra möten har även inneburit inköp av material och växter och all praktisk planering i uppförandet av idéträdgården.

Under själva arbetsprocessen lär man sig väldigt mycket när man är två.
Fördelen är att man har olika bakgrund, erfarenheter och kunskap, vilket gör att man ser saker och ting olika. Detta medför att vi kan bolla idéer för att få fler infallsvinklar och ge input till varandra i olika sammanhang.

Gröna Gården har tillhandahållit personal som har varit behjälplig med att ta fram material till konstruktioner och tillsammans med oss, bygga idéträdgården på Malmö Garden Show.

Metod & Material

Litteraturstudie & egna observationer

I mitt arbete att ta fram svar på uteplatsers tidstypiska drag ur ett historiskt perspektiv från 1930-talet till 1970-talet, har jag ägnat mig åt litteraturstudier. Tyvärr har inte någon akademisk litteratur i ämnet återfunnits, utan framförallt har intressanta uppgifter hittats genom:

Hem i Sverige, tidskriften Ulla Molin arbetade för från 1944.
Ulla Molin var en viktig förkämpe för välplanerade och vackra vardagsträdgårdar i Sverige och har satt sin prägel på vårt synsätt av uteplatser genom tiderna.

Åsa Wilkes bok om *Villaträdgårdens historia*- ett 150-årigt perspektiv.
Åsa Wilke tar upp intressanta fakta ur villaträdgårdens historia och skildrar även uteplatsers olika tidstypiska särdrag.

För att utröna hur våra uteplatser ser ut idag (2010-tal), har jag gjort egna observationer och fältundersökningar, där jag besökt och fotograferat nya villors uteplatser i Ålstorp, Hofterup (Löddeköpinge) och Lomma. Dessa har i sin tur lett till egna tolkningar. Totalt besöktes ca 20 medelklass-villor och utav dessa visas 3 utmärkande exempel med bilder.
Uteplatsers tidstypiska drag, ur ett historiskt perspektiv samt idag, har jag redovisat i min rapport med text och bild.

I diskussionen tar jag upp och resonerar om:

- Vad i konceptet som gjorde det tydligt eller otydligt?
- Respons från besökare på Malmö Garden Show.
- Vilka tidstypiska drag kan man urskilja i idéträdgården?
- Vad är tidlöst?

Uteplatser
-en tillbakablick
från 1930-talet till 1970-talet, samt idag 2010-tal

Uteplatser har genom tiderna sett olika ut i våra trädgårdar.
De har präglats genom olika tidsepoker, beroende på var i landet vi befinner oss och vad för typ av hus det avser. Uteplatserna har utvecklats efter behov och levnadssätt och dess betydelse har förändrats under årens gång.
När man gestaltar en uteplats i en trädgård, finns många faktorer att ta hänsyn till. Framförallt från vilken tid husets arkitektur är, vilka material och vilket uttryck präglar platsen idag? Vilka funktioner är viktiga?
För att förstå tidstypiska drag för olika epoker för och för att urskilja eventuella historiska drag i vår idéträdgård, redogör jag kortfattat uteplatsers särdrag för villaträdgårdar, från1930-talet till 1970-talet, samt idag, 2010-tal.

1900-1935
Egnahemsträdgården

Åsa Wilke (2006) tar upp i sin bok, *Villaträdgårdens historia* hur man i början på 1900-talet tillsatte en egnahemskommitté för att lösa bostadsfrågan för arbetarklassen och hejda emigrationen från Sverige.
Författaren berättar hur arbetarfamiljer bjöds tomter för uppförandet av egnahem och hur nyttigt odlandet i trädgården framställdes, både ekonomiskt, men även till nytta för kropp och själ. Wilke (2006) beskriver hur varje kvadratmeter utnyttjades till odling av rotfrukter, grönsaker, bärbuskar och fruktträd.

Fram till 1930-talet var trädgårdens självklara uteplats för vila, lä och svalka, bersån eller gröngräset, (Wilke, 2006).
Författaren beskriver bersåerna formade som en cirkel med en öppning på minst 2m, eller en fyrkant i slutet av en gång, där 3 av fyra sidor var täckta.
Vidare beskriver Wilke (2006), att en lämplig bersåradie var 2,5-3 m och den typiska bersån utgjordes av syrén, men även andra växter var förekommande såsom häckkaragan, rönn, hägg, bok och avenbok.
Vidare anger författaren i sin beskrivning om bersån, att markbeläggningen bestod av samma sorts grus eller sand som fanns i trädgårdens gångar.
Förutom bersån uppfördes ibland med inspiration från högreståndsmiljöer, små trädgårdspaviljonger med sittplatser. Bersåsom uteplats lever fortfarande kvar i nutidens trädgårdar, även om de är mindre vanliga.
Egnahemsträdgårdens utemöbler bestod av enkla träbänkar och soffor med järnunderrede eller vitmålade, tvärspjälade möbler (Wilke, 2006).
Författaren berättar att man också tillverkade egna möbler av grenar och kvistar och var man många var det brukligt att bära ut köksstolarna i gröngräset.

1930-1965
Funktionalismen

Funktionalismen hade sitt genombrott i Sverige under 1930-talet och influerades av en ny, odekorerad och stram stil där byggnader helt och hållet utformades utifrån sin funktion.
Åsa Wilke (2006) tar upp i sin bok, *Villaträdgårdens historia*, hur folkhemmen i Sverige byggdes upp och hur politiker och arkitekter genomförde en modern syn på stadsbyggande, stad och förort. Författaren beskriver de typiska funkis-villorna med slätputsade fasader, ljusa hus, platta tak och med stora solaltaner och terasser.
Vidare fanns normer inom trädgårdslitteraturen, för hur man skulle förhålla sig till de rätta trädgårdsidealen. Häcken skulle klippas i en viss höjd och gräsmattan var den del som användes för rekreation och skulle inte på några villkor brytas, utan vara trädgårdens smycke.

1930-talets uteplatser

Under denna tid blev tidskriften *Hem i Sverige*, där trädgårdsarkitekt Ulla Molin, var skribent och redaktör, en föregångare för välplanerade och vackra vardagsträdgårdar, (Wilke, 2006). Wilke (2006) tar upp i *Villaträdgårdens historia* att Ulla Molin i denna tidskrift beskriver tydligt, vägleder och ger tips och råd från allt inom trädgård och heminredning. Ulla Molin påpekade att även små privat-trädgårdar krävde god gestaltning och att det var viktigt att sammanlänka inne och ute, (Wilke, 2006). Vidare återger Wilke (2006) Ulla Molins synsätt där hon påpekar att trädgården skulle vid denna tid, vara ett extra vardagsrum kopplat med villan. Vidare att sittplatser och altaner skulle vara i nivå med husets golv, liksom trädgårdens gräsmatta och att man från uteplatsen hade genomtänkta, vackra vyer.

I tidskriften *Hem i Sverige* (nr 2 1938), berättar landskapsarkitekt Sven A. Hermelin om fyra olika trädgårdar från denna tid. Han nämner trädgårdens uteplats och förespråkar just vikten av att man från trädgårdssidan ska kunna komma ut direkt på marken, eller på en låg terass utan onödigt många trappsteg. Vidare att man helst ska nå trädgården via sällskapsrummen inifrån huset.
Han hyllar den moderna, intima sittplatsen under altanen, som man når genom glasdörrar, som kan öppnas helt och suddar ut gränsen mellan inne och ute.
Han beskriver uteplatsen av plattgolv som sträcker sig utmed hela gaveln och som ska fungera som en samlingsplats för avkoppling och sköna middagar.
På uteplatsen finns även en utvändig spis i anslutning till den befintliga skorstenen där man kan sätta en brasa.

I artikeln (nr 2 1938), tar Sven A. Hermelin upp loggia, som är en täckt altan i modernare betydelse och som också brukades som uteplats vid denna tid.
Formen på uteplatsen bestod av strikta raka linjer och som avskärmning och lä från vinden, nämner Hermelin (nr 2 1938) att glasväggar gärna ritades in.
Andra avskärmningar som nämns från denna tid är plank, spaljeér och lägre murar.

När det gäller växtligheten på uteplatsen från denna tid, nämns inga utmärkande växter. Däremot vikten av att från uteplatsen kunna beskåda blomsterhav av perenner, blommande buskar, rosor och lökväxter.

Uteplatsens golv

Uteplatsernas golv under 30-talet, bestod av plattor, sten och tegel, där plattgolvet mycket väl kunde bestå av slipad kalksten eller enkla cementplattor, (Hermelin, nr 2 1938).
I en av tidskrifterna i *Hem i Sverige* (nr 4 1936), tar Ulla Molin upp teglet som ett användbart material i trädgården i kontrast med stenen, som under denna tid blivit ett trädgårdsmode. Hon förespråkar det vackra, hårdbrända röda teglet som har anor redan från medeltiden och som hon menar, tillsammans med stenen kan sätta en personlig prägel på trädgården. Ulla Molin beskriver hur man med tegel på terassens golv, kan lägga olika mönster och som dekoration även kan användas till murade tegelurnor och bänkar.

1940 & 1950-talets uteplatser

Vad som präglade 1940-talets uteplatser har varit svårt att utröna. Idealen går in i varandra, men dock bör nämnas att på 40-talet var egnahemsträdgården och villaträdgården två skilda begrepp. Åsa Wilke (2006) tar upp i *Villaträdgårdens historia*, att i egnahemsträdgården bedrevs fortfarande odling till husbehov, medan villaträdgården var av en mer modern anläggning där vila, rekreation och skönhet stod främst.
Under 40-talet ansågs det vara viktigt att trädgården, liksom villan skulle användas till vardags, (Wilke, 2006). Författaren tar upp vikten av att trädgården skulle användas för hela familjen och förutom avkoppling, skulle den erbjuda intim kontakt med naturen. Då det lagstiftades om regelrätt semester i slutet av 30-talet, började synen på trädgårdsarbetet i början av 50-talet att ses som en hobby.
Författaren beskriver hur en modern trädgård skulle vara en förlängning av ett modernt hus där funktionen var i fokus och där trädgårdens olika rum praktiskt skulle placeras till villans naturliga rum. Exempel på detta kunde vara att utematplatsen anslöts till kök- och vardagsrum, dock var gräsmattan den yta som tog störst plats och sågs under funkisen som trädgårdens främsta smycke och skulle erbjuda sport, spel och solbad.
Åsa Wilke (2006) citerar i sin bok, *Villaträdgårdens historia*, landskapsarkitekten Gunnar Martinsson:

> *"Skall drömmen om trädgårdsparadiset gå i uppfyllelse, måste emellertid också alla funktioner och detaljer vara riktigt och praktiskt lösta". Gunnar Martinsson, sid 149.*

På 40- & 50-talet kan man läsa, enligt Erskine och Tengbom (nr 2 1945), att uteplatser ritades in nära huset. Det fanns även verandor, pergolor och även uterum ritades in. Enligt Wilke (2006), kunde man i stora trädgårdar också finna ytterligare en sittplats i ett hörn av trädgården, gärna i samband med en vacker plantering eller utsikt.

Vinterträdgård som uteplats

Redan på 30-talet kan man läsa hur Ulla Molin (nr 3 1934), ger förslag på en vinterträdgård som uteplats. Hon menar på att en vinterträdgården inte behöver vara en lyxbetonad utformning, utan kan lätt byggas i anslutning till villans gavel.

I artikeln poängterar Ulla Molin (nr 3 1934), att man ska ha klargjort huruvida man ska nyttja denna plats och betonar den härliga känslan av att kunna odla, slå sig ner för vila omgiven av grönska och blomprakt även på vinterhalvåret. Avslutningsvis leker Ulla Molin med tanken om en vinterträdgård lika viktig och nödvändig som sovrum eller matsal.

Solterass

På 50-talet förespråkades luft och sol på uteplatsen och Åsa Wilke (2006) tar upp i *Villaträdgårdens historia*, att begreppet solterass var det som användes som uteplats och eftersträvades i möjligaste mån. Helst i söder- och västerläge, skyddat från vind. Detta poängterades av *Gösta Reutersvärd* (1946).
Åsa Wilke (2006) citerar Reutersvärd (1946) i sin bok:

> *"Nu är bersåns tid förbi, liksom det gamla lusthusets med de färgade glasrutorna. En och annan kanske tycker att det är synd, men faktum är att ingen trivdes i dem utom i roman-författarnas fantasier, ty den nästan igenväxta bersån släppte varken in sol eller ljus och lusthuset blev bara tillhåll för otaliga svärmar av flugor.*
> *Nej, i vår tid ska alla sitta ute, antingen direkt i solen eller i halvskugga, men luft vill vi ha".*
> *Gösta Reutersvärd (1946), sid 157.*

Golv

Som nämnts tidigare låg oftast uteplatsen i nivå med vardagsrummet, (Wilke, 2006). Om huset, menar författaren, hade en högre grund var det vanligt med upphöjda altaner och terasser som avslutades med en stödmur och några trappsteg ner till trädgården. Slänten mot trädgården, kunde bestå av ett stenparti, som blivit ett modernt inslag på 50-talet.
Villaträdgårdens golv kunde vara plattor av betong, gärna rektangulära, kvadratiska eller åttakantig, *En bok om trädgårdar*, (Martinsson, 1957). Andra material var natursten av kalksten och skiffer, (Wilke, 2006). Kalkstenen var ett särskilt populärt material under funkis-tiden. Författaren beskriver att det fanns sk topphuggen kalksten att tillgå för att uteplatsens möbler skulle stå stadigt.

Figur 12. Sommarrum ur tidksriften, Femina 1958.
www.annavattenkannastradgardsblogg.se

Sommarrum från 1958

Rektangulära betongplattor som lagts med breda, gräsbevuxna fogar.
Rödlackerat sittmöblemang och hammocken, ibland kallad klubbsoffa, med sits och tak av plast eller tyg som var ett nytt förekommande material på 50-talet, där trä tidigare dominerat.
Vanligt förekommande med rosenrabatt i anslutning till uteplatsen (Femina nr 23 1958).

Avskärmning

Wilke (2006) tar upp i sin bok, *Villaträdgårdens historia*, vikten av att tillfälligt kunna skugga och ge uteplatsen lä. Detta gjordes med markisväv, skärmar av tunna brädor eller vegetation. Oftast användes gran, enekäppar eller flätade skärmar av spån eller pilskott. Författaren nämner också ett mer exklusivt material, skärmar av glas och plast, som användes i de riktigt påkostade och moderna villa-trädgårdarna. Gunnar Martinsson (1957) beskriver i sin bok, *En bok om trädgårdar*, att skärmar och detaljer var enkla, rena och i smäckra dimensioner.
Vegetation som var populärt på spaljéer var klätterrosor och klematis av olika slag, (Wilke, 2006).

Figur 13. Sommarrum ur tidksriften, Femina 1958. www.annavattenkannastradgardsblogg.se

Sommarrum från 1958

Rätt blandning av sol & skugga.
Terass-golv av tegel och någon form av flätat vindskydd. Vitlackerade utemöbler med kornblå dynor, solvagn och matchande parasoll.
Växter av lackröda pelargoner och vita petunior (Femina nr 23 1958).

Figur 14. Sommarrum ur tidksriften, Femina 1958. www.annavattenkannastradgardsblogg.se

Uteplats inhängnad av en mur och golv av röd ölandssten.
Delvis skugga av utskjutande tak.
Vackert rottingmöblemang med kornblå dynor.
Inbyggd, murad spis.
Få växter på uteplatsen (Femina nr 23 1958).

Figur 15. Sommarrum ur tidskriften, Femina 1958. www.annavattenkannastradgardsblogg.se

Golvet bestod av rektangulära betongplattor med breda, gräsbevuxna fogar.
Vegetation, troligen någon typ av klätterros.
Sittmöbler i rött, Grythyttanmodell, som är en känd klassiker från 30-talet, men gjorde sitt genombrott först i slutet av 40-talet (Femina nr 23 1958).

Pynt & dekor på uteplatsen

Den stilrena funkis-tiden präglades av enkelhet och var inte mycket för dekor och pynt i trädgården, (Wilke, 2006). Författaren tar upp
uteplatsens pynt med blomsterurnor i betong, keramik eller eternit.
Vidare beskrivs hur vatten, som dekorelement fortfarande levde kvar och kunde anläggas i närheten av uteplatsen gärna med en porlande fontän.

1960 & 1970-talets uteplatser

År 1965 antog riksdagen ett beslut att under tio år bygga en miljon nya bostäder, vilket innebar att en tredjedel av dessa kom till att bli friliggande villor och radhus, (Wilke, 2006). Författaren tar upp kataloghusföretagen som de stora leverantörerna av villorna och som medverkade till marknadsföringen av villan som det enda logiska boendealternativet för en barnfamilj ur medelklass.
Vidare beskriver dessa husleverantörer villaboendet ur ett praktiskt, tekniskt och ekonomiskt perspektiv.
Wilke (2006), tar upp att de flesta nybyggda husen och garagen uppfördes i raka rader utan källare och höga grunder. Uteplatsen nåddes enkelt genom altandörren. Dock nämner föfattaren att de hus som sprängdes in i befintlig bebyggelse hade en varierad placering, vilket kunde resultera i mer varierade och trevliga uteplatser.
Under denna tid var fortfarande tidskriften *Hem i Sverige* populär, liksom den större *Allt i hemmet* som förmedlade villan som tidens boendeideal.

1960-talet

Utställningen "Uterummet"

Ur tidskrifter, *Villa och hem i Sverige* från 1961, beskrivs den berömda trädgårdsutställninge*"Uterummet"* i Norrvikensträdgårdar i Båstad som öppnades den 2 juni 1961. Bakgrunden till trädgårdsutställningen var tävlingen "Uterummet" som utlystes i Villa och *hem i Sverige* (nr 7 1960), för att påvisa att alla behövde ett uterum. Arkitekternas uppgift var att kunna visa på verkliga möjligheter till ett uterum i anslutning till den mindre bostaden.
I tidskrifterna från denna tid kan man följa landskapsarkitekterna
Sven-Ingvar Andersson och Gunnar Martinsson som deltog i tävlingen. De gav idéer och förslag till folk som vid den tiden byggde och planerade sitt hus och som eventuellt hade en trädgård som skulle förändras och förbättras. I deras förslag till tävlingen, tar de upp intressanta lösningar, funktioner och olika material som är värt att nämna.
Nedan redogörs för deras förslag; två av flera intressanta bidrag som kom in till tävlingen i tidskiften, *Villa och hem i Sverige*:

> Trädgårdsarkitekt, Gunnar Martinsson. Skribenten, tyvärr okänd (nr 7 1960), beskriver Gunnar Martinssons förslag på en uteplats i Atriumhuset.
>
> Trädgårdsarkitekt, Sven-Ingvar Andersson. Skribenten, tyvärr okänd (nr 6 1961), beskriver Sven-Ingvar Anderssons förslag på en uteplats i en lättskött radhusträdgård.

Gunnar Martinsson

Atriumhuset av Gunnar Martinsson (nr 7 1960), bestod av atriumgård med förgård. Tanken med förslaget var att göra en enkel stomme som kan fungera under olika skeden i en familjs liv. Han beskriver ytor för barn i lekåldern, tonåringarnas fester i större skala och de ensamma föräldrarnas lugna liv då gården kan få mer blommor och grönska.
Materialvalet är, enligt Gunnar Martinsson (nr 7 1960) enkelt och bör vara lätt att bygga vidare på. Gården består av ett stensatt golv av betong (även tegel kunde vara tänkbart), ett par träd integrerade i golvet som jag tolkar är rönnsumak. Vidare några robusta perenner och buskar som är vackra året om.

Utmed ena sidan finns en pergola, målad med en ljusbrun impregnering, som delvis är täckt med en segelduk.
I pergolan har Gunnar Martinsson (nr 7 1960) ritat in gungor, trapetser, klätterpinnar, tvättlinor, belysning, lektält, bänkar, hängmattor osv. Om gårdens exakta storlek går inte utläsa, men bilderna talar för ett stort uterum och arkitekten visar i sina bilder hur uterummet kan förändras i familjens olika skeden.
Möblerna är i plastbehandlad furu, enkla i endast en virkesdimension, ca 25x50mm och med metallbeslag.

Tävlingsnämndens utlåtande om atriumhuset:

> *"Ett helt och i detaljerna synnerligen välstuderat uterum.*
> *Uppläggningen gör det möjligt att använda rummet på olika sätt under skiftande stadier av familjens utveckling från småbarnstiden till de ensamma föräldrarnas år: för bråkiga småbarn en sparsammare vegetation, över tonåringarnas behov av robustare material till föräldrarnas önskan om en rikare omväxling i vegetationen.*
> *Pergolans användbarhet är påtaglig: gungställning, stöd för fast bänk, för tvättlina, för segeldukstak, för klättrande växters rankor.*
> *Möbler: god karaktär men väl geometriska: borde i detalj vara mera sittvänliga.*
> *Helhetsgrepp och totalprägel av högt värde..."*
> *Tävlingsnämndens utlåtande ur tidskriften Hem i Sverige, (nr 7 1960).*

Gunnar Martinssons förslag fick första pris i tävlingen om "Uterummet".

Sven-Ingvar Andersson

Radhusets lättskötta trädgård av Sven-Ingvar Andersson (nr 6 1961),
bestod till största delen av ett stort brunimpregnerat trägolv med ett par utskjutande bryggor i olika plan med en försänkt del i mitten. Formerna är enkla, rena och raka och tanken var enligt arkitekten, att trädgården just skulle vara lättskött.
Öppningen i den försänkta delen, består av en befintlig hassel och ett arrangemang av buxbomklot, ormbunkar och mattbildande växter på en botten av lös sand.
Som en utsmyckning ligger vacker stengodskubb.

Bryggan möbleras som sitt- och vilplats. Trägolvet är väl tilltaget och kan, enligt arkitekten, nyttjas som sittyta för minst 30 personer.
Som regn- och solskydd finns ett segel uppspänt där det är lämpligt att samla eventuellt en rullbar spis eller annat man kan behöva för att laga mat.
På uteplatsen finns stenkärl från Raus Lerkärlsfabrik som pryds med gräslök, timjan, rosmarin och salvia.

Uteplatsens möbler består av *Hans-Agne Jakobssons* rottingstolar på vitt järntrådsstativ, liksom de låga borden med en skiva av vit mosaik, (nr 6 1961).
På den långa vilbänken finns kuddar av skumplast klädda med kraftig markisväv i vitt, orange och gult. De är försedda med ringar och kan hängas på väggen, under seglet, skyddat från regn.
Tidskriften tar inte upp tävlingsnämndens utlåtande om Sven-Ingvar Anderssons utställningsträdgård.

Synpunkter på uterummet

Många intressanta och positiva synpunkter från olika skribenter om tävlingen, *"Uterummet"* publicerades i tidskriften, Villa och *hem i Sverige* (nr 8 1961).
En av skribenterna, som tyvärr är okänd, menar på att den moderna bebyggelsen har skapat intim kontakt med jorden och visat på att det lätt går att skapa skyddade uteplatser som kan vidga bostadens yta och förlänga vår korta nordiska sommar.
Skribenten poängterar vikten av att vi behöver en bostad, med uterum för vila och hobbies då många människor arbetar på fabriker och instängda kontor.
Skribenten menar på att uterummet har kommit för att stanna.

Golv

1960-talets uteplatser stod för slitstarka golv av trätrall eller plattor av olika slag.
Författaren Eigil Kiaer (1963) tar upp i sin bok *Haven i Billeder,* tidens vanligaste markbeläggning som var betongsten av olika slag, natursten, tegel, trampsten av ekskivor och gatsten. *Se figurer nedan.*

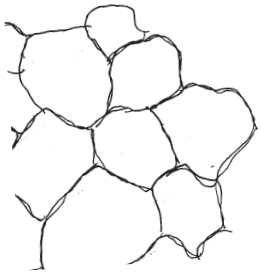

Figur 16. Kvadratiska betongplattor

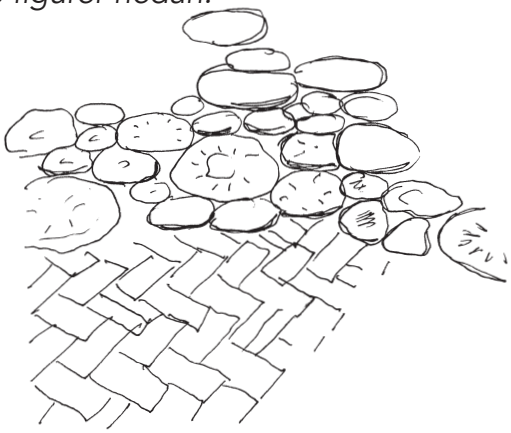

Figur 18. Röda och svarta betongplattor i kombination med vackra träkubb av ek.

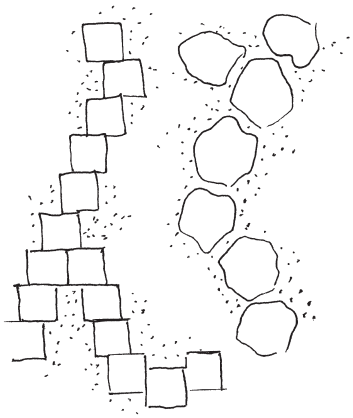

Figur 19. Natursten och betongplattor i kombination.

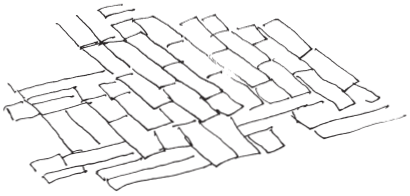

Figur 17. Tegel, lagt i olika färger: gult, rött och svart i skiftande mönster

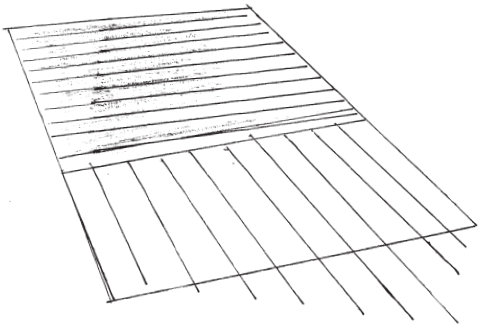

Figur 20. Trätrall i rutmönster av flyttbara lämmar

Avskärmning

60-talets avskärmningar på uteplatsen, *se figurer nedan*, bestod av enkla material och konstruktioner (skribent okänd, nr 6 1961) och skribenten menar på att ett uterum inte fungerar utan väggar. Väggarna fungerade som vind- och insynsskydd och stöd för klätterväxter och skulle ansluta naturligt till byggnaden. Avskärmningen kunde också skapa vackra element i trädgården om de användes rätt.

Flätverk av brädor var vanligt, liksom raka och liggande ribbor av trä (skribent okänd, nr 6 1961). Även skärmar av mjölkvit plast var förekommande, vilka skapade intressanta skuggspel från växterna. För att skapa ro och avkoppling eftersträvades dämpade färger eller helst ingen färg alls. På så vis framhävdes växterna och man undvek plottrighet.
När det gällde växter generellt, skulle det vara sparsmakat med blommigheten på uteplatsen (skribent okänd, nr 6 1961).

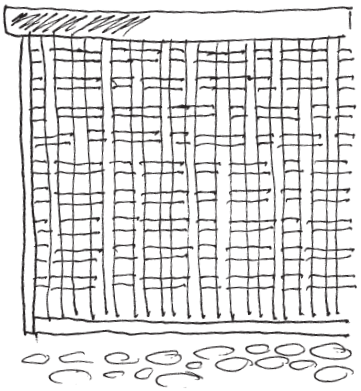

Figur 21. Flätad skärm av brädor.

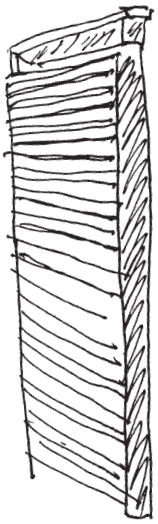

Figur 23. Skärm av liggande ribbor av trä

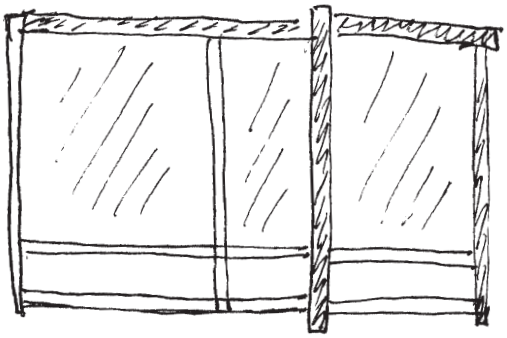

Figur 22. Skärm av mjölkvit plast.

Uteplatsens möbler

Under utställningen, *"Uterummet"*, på Norrvikens trädgårdar i Båstad kunde man få uppslag på utemöbler från denna tid, (skribent okänd nr 8 1961).
Möblerna som visades var av djupimpregnerat trä eller massivt hårt trä av teak med förkromat underrede. Vidare den franska järntrådsmöbeln och en vilstol i ask. Färgerna var lågmälda i tillbakadragna färger av mörkbrunt och grågrönt.

Skribenten uttrycker följande i tidskiften:

> *"Här skriker inga giftiga färgade plasttak eller trädgårdsmöbler i glada färger, här fladdrar ingen våldsamt randad markisväv"*
>
> *Skribent okänd (nr 8 1961).*

1970-talet, inne och ute flyter samman

Under 1970-talet byggdes storskaliga områden med källarlösa villor med låga grunder, vilka gav möjlighet att låta inne och ute flyta samman, (Wilke, 2006). Oftast ingick det i grundplaneringen en plattsatt sittplats. Författaren beskriver uteplatsen som en enkel rektangulär eller geometrisk rätvinklig form, som hängde ihop med huskroppens formspråk. Uteplatsen fick ej göras minder än 4 x 6 m och den anlades i anslutning till kök eller vardagsrum där man enkelt tog sig ut via altandörren. Det var också vanligt att stora glaspartier bestod av skjutdörrar som drogs åt sidan för att ta sig ut på uteplatsen, (Jens Hallqvist, 1971).
Viktigt var att minimera nivåskillnaden mellan ute och inne för att just förstärka samhörigheten med trädgården, (Wilke, 2006).

Förr ansågs uteplatsen vara ett ställe för avkoppling eller måltider, (Jens Hallqvist, 1971). Författaren tar upp i sin bok, *Var din egen trädgårdsarkitekt* från 1971, hur synen på uteplatsens funktion förändrades under denna tid. Hallqvist beskriver att många av de aktiviteter som ägde rum inne under vinterhalvåret, skulle nu också ske ute. Hushållsarbete skulle ske på uteplatsen, liksom barnens aktiviteter. Wilke (2006) tar upp i sin bok, *Villaträdgårdens historia* och beskriver hur barnens lekytor inte längre placerades i skymundan, utan sandlådan placerades gärna i anslutning till uteplatsen. Utomhusgrillarna fick sitt genombrott och författaren beskriver hur man började tillaga delar av sin måltid utomhus.

Den öppna gräsmattan, som under funkistiden helst skulle vara orörd, fick under 70-talet sällskap av blommande buskage, (Wilke, 2006). Författaren beskriver trädgården som lättskött och gärna med buskage och marktäckare som ersättare för perennrabatter.

Golv

Många av 60-talets golv på uteplatser användes även under 70-talet.
Skillnaden vid denna tid var dock att betongindustrin började få fram många prefabricerade produkter för privatmarknaden, (Wilke, 2006). Exempel på detta var den sk knäckestenen som lades i ett oregelbundet mönster med grässådd i fogarna (Hallqvist, 1971). Andra exempel var kvadratiska, prefabricerade betong-plattor, antingen släta grå eller med en dekor av frilagd sjösten eller andra grusblandningar (Wilke, 2006).
Sjöstensblandningarna var rundade och mjuka att gå på och fanns i olika färger av orange-bruna färgskalor. Författaren beskriver även krossad marmor som var en populär struktur och gav i det närmaste en vit platta.
En annan poupulär känd markbeläggning var den speciella danska SF-stenen, formade som ett *S*, (Hallqvist, 1971).
Förutom olika typer av sten användes trätrall och träkubb i stor utsträckning, (Wilke, 2006). Författaren beskriver det tryckimpregnerade träet som en nyhet vid denna tid, vilket vidgade dess användning i trädgården. Trä sågs som varmt material att gå på, till skillnad från sten- och betong. Det fanns färdigsnickrad trätrall och träkubb i fyrkantiga och runda former som sattes direkt i sand.

Figur 24. Golv av SF-sten och cyklande barn.

Uteplats från 1970

Uteplatsen skulle vara på minst 24 kvm och belagd med ett material som var enkelt och praktiskt, (Wilke2006).
Här den danska SF-stenen, med måtten 9,5 x 19cm.

Figur 25. Typisk 70-tals mur vid uteplats.

Till 70-talets tegelvillor lät man ibland mura upp en tegelmur utmed uteplatsen, så att rumslighet skapades, (Wilke 2006).
Färgen på träet är dock ej i original här, utan vid denna tid laserades oftast träet i en mörkbrun ton, (Wilke 2006).

Figur 26. Betongplatta med frilagd sjösten.

En populär marksten från 70-talet var den kvadratiska betongplattan med en dekor av frilagd sjösten, (Wilke 2006). Sjöstenen fanns i olika färger, här i orange-bruna toner.

Avskärmning

70-talets platta trädgårdar krävde lite extra tankearbete för att få uteplatsen ombonad (Wilke, 2006). Avskärmningen kunde bestå av skyddande plankväggar eller en lägre stödmur som anslöt till huset. Vidare var fortfarande de flätade skärmarna i trä vanligt (Hallqvist, 1971). Skärmarna skulle vara kraftfulla, rejäla och stadiga och i ordentlig dimensioner (Wilke, 2006).
Wilke (2006) beskriver spaljeér i trä, målade i vitt eller brunt som ett vanligt inslag som gick att köpa färdiga i handeln, liksom vita solfjäderformade i plast.
Vidare beskriver författaren de populära storblommiga sorterna av klematis, röda klätterrosor och klätterhortensia i kombination med kaprifol, som vanliga klätter-växter vid uteplatsen. I skuggiga lägen fanns också pipranka och bokharabinda.

Uteplatsens tak bestod vanligen av en bredrandig markisväv, takbalkar som en gles pergola eller ett ljust plasttak (Wilke, 2006). Anläggning av uterum var, enligt författaren, också ett vanligt inslag. Om dess form var avlång, kallades det loggia. Här kompletterades uteplatsen gärna med uppmurad grill, infravärme och elbelysning. Som inssynsskydd och avgränsning mot uteplatsen planterades ofta ett antal buskar (Wilke, 2006).

Uteplatsens möbler

70-talets utemöbler var också de i stadiga dimensioner, oftast låga och rejäla furumöbler eller teak i bruna toner (Wilke, 2006). Författaren beskriver också hammocken och de nättare möblerna av stålrör med sittytor av flätade plastband eller trä. Korgmöbler fanns också och passade i de taktäckta uterummen.
Vidare var textilierna i kraftiga, glada färger och mönster som skulle bryta av mot de i övrigt få detaljerna på uteplatsen.

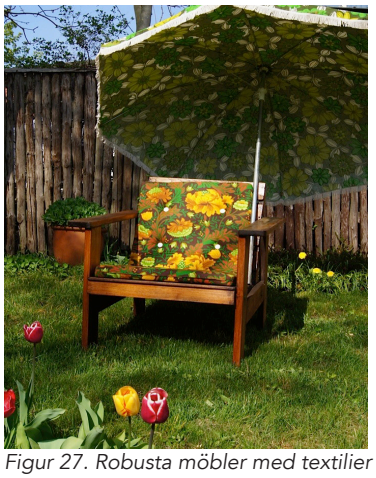

Figur 27. Robusta möbler med textilier i blommiga glada färger och mönster.

70-talets utemöbler dominerades av rejäla utemöbler i brunbetsad teak och textilier i glada, blommiga mönster och färger (Wilke 2006). Avskärmning av brunlaserade granslanor.

Pynt & dekor på uteplatsen

På uteplatsen placerades gärna krukor och kärl med sommarblommor (Wilke, 2006). Det var storblommiga sorter i klara, tydliga färger och författaren beskriver hängande amplar i plast eller trä, vanligen med pelargon, lobelia och petunia. Planteringslådan av tryckimpregnerat trä var också ett vanligt inslag med prunkande sommarblommor. Vidare fanns krukor och urnor av keramik, betong och plast.
Wilke (2006) tar upp idealet där köp, slit och släng låg i tiden, varför krukor och balkonglådor av plast eller frigolit uttnyttjades och byttes ut efter säsong.

2010-talets uteplatser

Redogörelsen av 2010-talets uteplatser utgås helt ifrån egna observationer, fältundersökningar och egna tolkningar, där observationerna har inneburit besök av nya villors uteplatser.

På 2010-talet märks tydligt hur synen på trädgård förändrats. Trädgården har fått en mer individualistisk syn och speglar mer sin ägares personlighet.
Dagens villaområde uppvisar stor brokighet och att formulera vilket formspråk eller ideal som är rådande är svårt. Troligen är det just mångfalden och individualismen som är det utmärkande draget.
I dagens trädgårdar hämtas inspiration från hela världen och från skilda tider.
Trädgården ska innehålla tydliga rumsindelningar och rumsligheten kan skapas med hjälp av häckar, buskage, spaljéer och portaler.
Trädgårdarna är mer detaljrika och formspråket kan både vara strikt och organiskt. Uteplatserna kan vara flera i trädgården. Gärna en stor uteplats i kontakt med huset, men också mindre platser i den del av trädgården man tycker om. Uteplatserna kan vara öppna eller slutna. Inglasade uterum eller inredda växthus. Att inreda sin uteplats är populärt. Inne och ute ska flyta samman och uteplatsen ska kännas som ett trivsamt vardagsrum att vistas i.
Här ska man kunna koppla av, umgås och njuta av måltider.

Förutom klassiska fågelbad och dammar har pooler, bubbelbadkar, dusch och vedeldade tunnor tillkommit och placeras gärna i anslutning till uteplatsen. Hängmattor av olika slag finns att tillgå, både till upphängning i träd eller fristående på uteplatsen. Barnens aktiviteter av sandlådor, gungor, studsmattor mm, får gärna ett eget rum i trädgården och ansluts inte direkt till uteplatsen.

Trädäcket i anslutning till villan har blivit betydligt större och har fått en viktig plats i trädgården. Inte bara grillen, utan stora utekök med alla attiraljer har blivit ett permanent inslag på trädäcket. De stensatta ytorna har blivit fler och större.
De anläggs också för utsmyckningens skull och för en lättskött yta.
Belysning i trädgården har blivit stort och är en given källa på uteplatsen.
Ljuset förlänger vistelsen, vilket innebär att man kan njuta längre av trädgården.

Golv

Uteplatsens golv utgörs av olika typer av betong- och natursten där det finns otroligt mycket att välja mellan. Vad som brukas är helt enkelt vad man tycker om och vad som passar husets stil för övrigt. Många nya material, storlekar och mönster finns på marknaden. Allt från rena, släta kvadratiska betongplattor, minimalistiska plattor våg i våg med integrerade fågelbad, eller natursten i organiska former. Utbudet är ofantligt.
Det som dock dominerar 2010-talets golv på uteplatserna är trädäcket. Trätrallen är fortfarande ett vanligt inslag och marknaden erbjuder, förutom det vanliga tryckimpregnerade träet, olika typer av ädelträ, t ex har den slittåliga lärken med sin vackra silverfärgade patina blivit populär. Vidare finns Cumaru, även kallat brasiliansk teak, som är ett hårt och tåligt trä som inte behöver oljas. Träkomposit är ett annat nytt, underhållsfritt material som består av plast och träspill. Det vanliga tryckimpregnerade träet lever dock kvar och kan målas, om så önskas i olika typer av terassoljor, lasyrer mm.

Uteplats från 2013

Uteplatserna har blivit större och är gärna fler. Vardagsrummet flyttar ut och olika behov ska tillgodoses.
En plats i solen eller i skuggan, en plats för många eller få. Här en grupp av lounge-möbler i ett slags material av konstrotting, för större sällskap.
Avskärmning av putsad mur.
Golv av fyrkantiga betongplattor.

Figur 28. Vardagsrummet flyttar ut. Samvaro för många.

En uteplats för måltid, med ett rullande utekök. Integrerade växter i betonggolvet. Avskärmning av putsad mur och parasoll med mönster från Marimekko.

Figur 29. Middagen serveras gärna från uteköket.

Uteplatsen består ofta av ett stort trädäck, här med integrerad pool. Formen på trädäcken varierar från raka strikta former till mer mjuka organiska.
Integrerad belysning i trädäcket.
Gärna växtlighet i anslutning till uteplatsen.
Klassiska solsängar i trä för avkoppling.

Figur 30. Vatten, ett vanligt inslag på uteplatsen.

Uteplats av stort trädäck i en mjukare organisk form som ansluter till huset.
Öppningsbara glaspartier i samma nivå, för att lätt komma ut på solterassen.
Möbler av stål och nylon.
Krukor i flätad rotting av plast.
Lågmälda, harmoniska färger som passar till husets fasad.

Figur 31. Trädäck i en mjukare, organisk form i anslutning till huset.

Avskärmning

2010-talets avskärmning på uteplatsen kan bestå av olika typer av plank, murar, växter och spaljeér. Uteplatsen ska helst vara insynsskyddad och oftast bestämmer husets karaktär uteplatsens avskärmning som ska harmoniera med fasaden.
Ett vanligt inslag är murar, spaljéer bestående av liggande eller stående träribbor eller armeringsnät av järn med klättrande växter. Vajrar i olika utförande i stål är också förekommande.
Avskärmningen kan också bestå av en häck eller fristående buskage.

Figur 32. Spaljé av stående träribbor.

Ett vanligt inslag är avskärmning i form av en spaljé med stående träribbor.
Här målat i en matt, svart lasyr.

Figur 33. Armeringsnät med klättrande murgröna.

Avskärmning bestående av en trä-konstruktion med armeringsnät och klättrande murgröna, som med tiden ska bilda en täckande vägg mot trädgården.

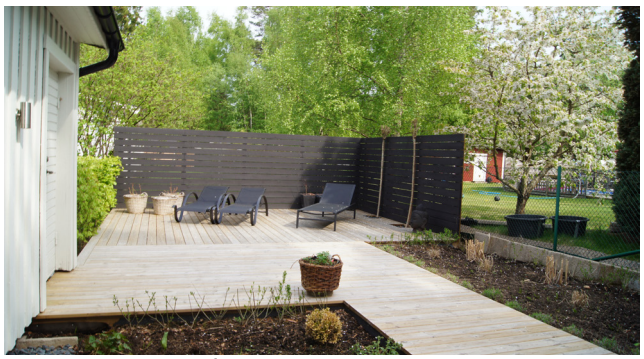

Figur 34. En uteplats från 2013.

Avskärmning bestående av liggande träplankor. Trädäck med integrerad växtlighet.
Svarta solsängar i stål och nylon.
Krukor i lera och korg.

Uteplatsens möbler

Utbudet av 2010-talets utemöbler är ofantligt. Mångfalden är stor och det finns varierande stilar, varför idealet från denna tid är svår att få grepp om.
Äldre klassiska förlagor samsas med det mer moderna. Till exempel är den äldre modellen, Grythyttan från 30-talet uppgraderad och finns ännu att tillgå.
Formspråket är skiftande och möblerna består av olika typer av material, t ex olika träslag, plast, stål, järn, betong, nylon, rotting mm.
Vad som nyttjas är väldigt individuellt och präglas helt av ägarens personlighet.
Dock finns fler underhållsfria material på utemöblerna att tillgå, t ex olika ädelträ, betong och konstrotting.
Förutom bord, stolar och bänkar finns även hela soffmöblemang för uteplatsen.
Ett populärt inslag är soffmöblemang i materialet konstrotting, som är ett lättskött och underhållsfritt material.
Textilerna är också skiftande, dock är enfärgade textilier på dynor, markiser och parasoller dominerande.

Figur 35. En trädgårdspaviljong som uteplats.

En trädgårdspaviljong tjänstgör som uteplats på trädäcket och inreds som ett vardagsrum och kan lätt monteras ner under vinterhalvåret. Trädäcket har ett rakt strikt formspråk, medan gångarna mer organiskt.

Figur 36. Trädgårdspaviljongen upplevs som ett extra vardagsrum på uteplatsen.

Trädgårdspaviljongen har tak och väggar som lätt kan dras för om mer avskärmning önskas.

Växtlighet

Växter är ett givet inslag på dagens uteplatser och växtvalen är av skilda karaktär. De är dock gärna integrerade i uteplatsens golv där man redan från början planerat dess placering innan man t ex anlägger sitt trädäck. Exempel på återkommande växter vid våra uteplatser är olika typer av gräs, bambu, perenner, klätterväxter och mindre träd. Vanliga träd i anslutning till uteplatsen är klotrobinia, silverpäron, klotkörsbär och klotlönn. Även exotiska växter av citron, oliv, fikon, persika mm är av intresse.

Pynt & dekor på uteplatsen

2010-talets uteplatser inreds gärna. Vardagsrummet flyttar ut och inne och ute flyter samman. Förutom möbler och krukor inreds terassen gärna med filtar, kuddar, fågelbad, lyktor och annat pynt.
Krukor i alla dess former är en given accent på uteplatsen.
Vanligt är krukor i keramik, både klassiska lerkrukor till glaserade. Vidare krukor i galvad plåt, betong, rotting och korg.
Krukorna är oftast i lågmälda naturfärger för att framhäva växterna.
Speciellt populärt är fyrkantiga eller runda krukor i betong eller keramik, gärna med gräs, bambu, perenner eller mindre träd. Poupulärt är rostiga ställningar i järn med prunkande, klättrande växter och vattenfyllda, dekorativa fågelbad.

Figur 37. Vatten är ett annat element som gärna finns med på uteplatsen.

Vanligt är någon form av vattenfyllt fågelbad som dekoration. En dekorativ mediterande buddha bland vacker murgröna.

Figur 38. Vanligt förekommande växter på uteplatsen är rasslande gräs av olika slag.

Prydnadsgräs av olika slag är ett populärt inslag på uteplatsen. Gräset skapar en sirlig grönska och ett svagt rasslande ljud i vinden.

Figur 39. Uteplatsen inreds med kuddar, filtar, vackra krukor, fågelbad och lyktor.

Uteplatsen inreds gärna hemtrevligt, med filtar, kuddar, krukor och dekorationer.

Platspresentation

Slottsträdgården-Malmö

Figur 1A. Den tilltänkta platsen för idéträdgården i Slottsträdgården, Malmö.

Den tilldelade platsen i uppförandet av idéträdgården, Slottsträdgården i Malmö, blev i en hörna med gångstråk om båda sidor.
John Taylor, trädgårdsmästare i Slottsträdgården, berättade (febr 2013) då platserna utsågs, att ingen brukade välja den platsen, av någon anledning.
Vi antog utmaningen och ansåg att det kunde vara en rolig form att jobba med och positivt att det fanns två gångstråk runt platsen.
Utförligare karta, *se bilaga 2.*

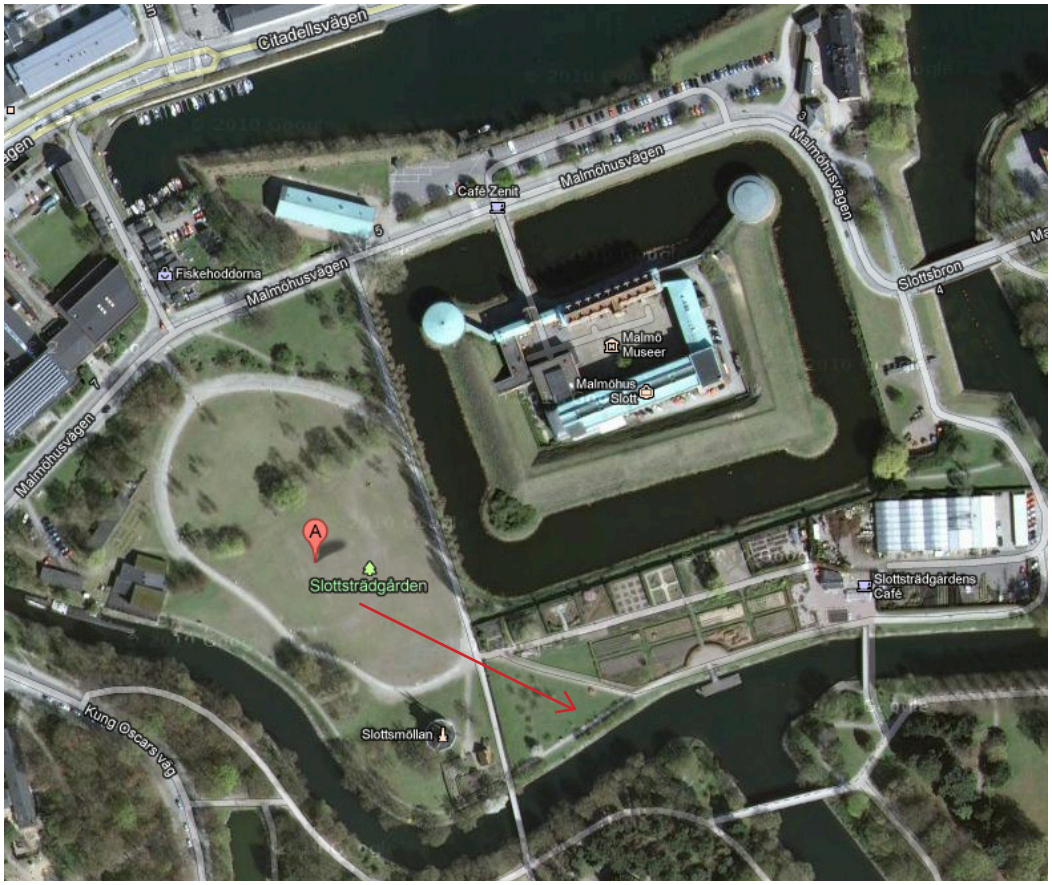

Figur 1B. Malmöhus Slott och Slottsträdgården, Malmö. Karta, google maps.

Malmö Garden Show

Malmö Garden Show är en sedan år 2011, årligen återkommande trädgårdsutställning i Slottsträdgården i Malmö, arrangerad av Gatukontoret, Malmö Stad (2013).
Utställningen 2013, pågår i tre dagar, 31 maj-2 juni och bjuder på inspirerande vacker miljö, försäljning, aktiviteter och kreativa trädgårds- och balkongutställningar.
I år visas 10-12st utställningsträdgårdar och 6st balkonger. Alla utställare tävlar i både en jury- och en publiktävling.
Huvudmålgruppen är Malmöbor med intresse för blommor och trädgård.
Malmö Garden Show har en bred publik bestående av allt från barnfamiljer till pensionärer.

Bakgrund
Blomsterfestivalen har arrangerats i Malmö sedan 1998, fyra år på Gustav Adolfs torg, respektive fyra år i Malmö Folkets park och 3 år i Pildammsparken. Innehållet har varierat något, men huvudfokus har alltid varit blommor och växter. År 2011 genomfördes för första gången Malmö Garden Show i Slottsträdgården och på Mölle-platsen och besöktes av ca 15 000 personer. 2012 besökte ca 23 000 Malmö Garden Show, i år räknar arrangörerna med lite över 30 000 besökare.

Syftet med arrangemanget, enligt *Petra Elmquist*, projektledare Malmö Stad, är att profilera Malmö som en nytänkande och grön stad, samt att bemöta det ökade trädgårdsintresset. Vidare att skapa ett arrangemang med bred intressegrund som är tillgängligt för alla och därmed utveckla social hållbarhet genom nya möten mellan invånare och besökare.

Målet är också, enligt *Petra Elmquist*, att erbjuda ett slagkraftigt och innehållsrikt arrangemang som är till för alla blomster- och trädgårdsintresserade i Malmö med omnejd, samt besökande turister. Vidare är tanken att göra Malmö ännu vackrare genom att erbjuda spännande trädgårdsupplevelser och skapa en vacker och levande plats som speglar Malmös mångfald.

Effektmål
att väcka och fördjupa lusten till att odla själv,
att öka kunskapen om olika växtsorter,
att öka intresset för Malmös stadsmiljö,
att väcka en omtanke för den offentliga miljön.

Konceptet

Samtal med besökare

Min uppdragsgivare, Gröna Gården ställde ut på mässan *Hem och Villa -Skånsk Trädgård* malmömässan, i Malmö 2013. *Hem och Villa-mässan* är Sveriges största mässa för hem och trädgård och varade från den 28/2 - 3/3. Här samlas utställare med allt för huset, från golv till tak, trädgård och utemiljö.
Uppdraget med idéträdgården ledde till ett besök på mässan. Syftet var att komma i kontakt med människor som har trädgård, fånga deras syn på dess betydelse och vilka funktioner de anser är viktiga i trädgården. Detta i ett led för att skapa någon grund att utgå ifrån i vårt koncept med idéträdgården.
Under mitt besök på mässan, tillbringade jag 5 timmar att samtala med olika besökare, där jag utgick ifrån en enkät med gemensamma frågor, *se bilaga 1.*

Besöket ledde också till många intressanta och roliga samtal, bl a pratade jag med en dam som har trädgård. Hon berättade att i hennes trädgård regerade hönsen! Hönsen hackade och åt upp allt i trädgården varför det inte var lönt att lägga ner någon större möda.

Samtalen ledde till svar från totalt 25 besökare, där samma frågor utgick till samtliga, se *bilaga 1.*
Sammanfattningsvis konstaterades att alla ansåg att en uteplats för avkoppling var en viktig komponent i trädgården.
Detta var den enda komponent som blev högst rankad av de tillfrågade och därefter kom gräsmattan på en stark andra plats.

I samtalen om vilka komponenter som var viktiga att ha med på en uteplats för avkoppling, konstaterades att:

25 av 25 tillfrågade, ansåg att möbler var en given komponent.
24 av 25 tillfrågade, ansåg att plattor eller trädäck var en given komponent.
20 av 25 tillfrågade, ansåg att växter var viktigt.
20 av 25 tillfrågade, ansåg att någon form av avskärmning var given.

Därefter kunde inte något direkt mönster skönjas, då åsikterna och svaren var väldigt olika i vilken ordning resten av komponenterna ansågs viktiga.

Sammanfattningsvis konstaterades att av de 25 tillfrågade ville de tillfrågade ha:
- en uteplats för avkoppling, helst med plattor eller trädäck.
- Uteplatsen ska innehålla möbler och ha någon form av avskärmning och växter.

Grunden för stommen av vårt koncept med idéträdgården var given...

Koncept

Koncept är ett recept som kan vägleda, ge svar och stöttning genom hela arbetsprocessen. Ett koncept kan vara en trygghet, något att hålla fast vid i sin designprocess och som underlättar ens val i gestaltningen. I konceptet tar skissandet vid och de första idéerna börjar ta form.
På Wikipedia (2013), kan man läsa att koncept är:

> *"en övergripande och bärande idé och kan avse en tänkt lösning på ett givet problem".*

Idéträdgårdens koncept utgår ifrån:

- Företaget, Gröna Gårdens riktlinjer: att skapa en idéträdgård som vänder sig till folk med trädgård, som inspirerar och förmedlar idéer för hur man kan utforma en grönskande uteplats i den egna trädgården. Antingen i direkt anslutning till huset, eller som en fristående uteplats någonstans i trädgården. Uteplatsen ska vara realistisk och tidlös och inte påverkad av trender.

- Malmö Garden Shows riktlinjer: att bygga en idéträdgård på ca 20 kvm som besökarna ska kunna gå runt, men ej får beträda. Byggnationen får ej göra åverkan på gräsmattan.

- Resultatet av samtalen med besökare på Vi i Villa mässan: en vacker uteplats för avkoppling och social samvaro där trädäck, plattor, möbler och växter ingår.

- Den litterära fördjupningen, samt egna observationer där funktionen varit i fokus.

Fyra ledord blev grunden för konceptet:

tidlöst, grönska, avkoppling & samvaro

Tidlöst var något företaget Gröna Gården förmedlade i sitt uppdrag med uteplatsen. Med tidlöst menade företaget att uteplatsen skulle vara realistisk, användbar, i rejäla material där elementen skulle vara sådana att de kunde brukas och vara under en lång tid och inte påverkade av tillfälliga lösningar eller trender. Viktigt var att förmedla denna känslan i valet av material och växter.

Grönska var en given parameter att få med i konceptet. Samtalen med besökare på mässan bekräftade detta, liksom den litterära fördjupningen och egna observationer där grönskande växter är mer eller mindre ett givet inslag på uteplatsen.

Avkoppling och samvaro är en genomgående och viktig parameter på uteplatser i allmänhet, vilket också bekräftas genom den litterära fördjupningen. Avkoppling är en viktig funktion på uteplatsen, liksom att umgås och samvara. Så har det varit genom alla tider och är så än idag. Samtalen med besökarna på mässan bekräftade detta liksom egna observationer, varför dessa ord var en viktig del i konceptet.

Tidlöst

Ordet tidlöst kan säkert uppfattas och tolkas på olika sätt i olika sammanhang. Hur kan man arbeta och få in tidlöst i gestaltningen av idéträdgården?

Tidlöst ska genomsyra konceptet, både i val av material och grönska.
Vid val av material känns tidlöst som olika robusta, rejäla naturmaterial som följt med människan genom tiderna, t ex sten, men också material som åldrats vackert med tiden som trä och lerkrukor och också betong, som är ett nyare material.

I boken *Natursten i trädgården* (Wembling, 2012), tar författaren Mona Wembling upp den tidlösa stenen och beskriver hur stenen har brukats genom vissa kulturer i tusentals år. Stenen har lagts på torg och gator och fungerat som en yta att gå på från gatan och från dörren eller använts som underlag där vi sätter ut våra trädgårdsmöbler. Författaren påpekar att omgivningen och uteplatsens skala påverkar ens val av sten. Dels var i landet du bor, vilken typ av bostad/hus du har och vilken karaktär och storlek huset eller bostaden har. Vidare menar Mona Wembling, att en uteplats kan bestå av olika typer av sten beroende på funktion och krav.

En annan naturlig källa är vattnet, som kan ge en känsla av tidlöshet och avkoppling i våra trädgårdar. I gestaltningen tas dessa element med för att just förmedla uttrycket tidlöst.

Natursten trä vatten

Figur 2. Vattenspel.

Figur 3. Sten & trä.

Figur 4. Natursten.

Grönska

I gestaltningen eftersträvas att få in grönskande växtlighet på uteplatsen.
Då materialen ska vara robusta och rejäla är tanken att hitta växter som står i fin kontrast till dessa. Vidare att växterna ska kännas naturliga i sitt sammanhang, förmedla uttrycket tidlöst och att de återkommer från år till år.
Uteplatsen ska kännas integrerad med växtligheten, nästan som om växterna funnits där tidigare och tar sig fram och upp genom uteplatsens golv.
Växterna får gärna med sin sirlighet bjuda på en blomning i olika färger, form och strukturer. De får gärna ta sig fram, klättra upp och integrera med övrigt material på uteplatsen inom givna ramar.
Perennernas uttryck ska vara av skogs- och ängslik karaktär. Detta för att skogen och ängen på något vis har ett tidlöst uttryck, vilket var viktigt att förmedla.
Ängen och skogen har alltid funnits och är återkommande i naturen, det står dessutom i fin kontrast till de robusta, rejäla materialen. Denna karaktär eftersträvas också för att den är ett oväntat inslag på en uteplats och inte påverkad av trender.
Här är det viktigt med hög kvalité på växterna, att ha tillgång till många plantor och att plantera tätt. Detta för att ge en naturlig känsla av en färdig trädgård som ska vara fin och tilltalande.
På uteplatsen förmedlas känslan av att få känna sig omhuldad och få någon form av avskärmning. Det kan vara någon form av spaljé som skyddar mot vind eller insyn, ett träd som silar solens strålar, en häck eller mur.

Sirliga perenner

Formstarka växter

Hänförande blomning

Figur 5. Blommande äng, foto: Julia Andersson.

Figur 6. Betongmöbler bland prunkande växter, foto: Home Structures Sweden AB.

Avkoppling & Samvaro

I gestaltningen är det viktigt att få till rum både för avkoppling och socialt umgänge. Detta är viktiga funktioner att ta hänsyn till, vilket också visat sig i samtalen med besökarna på mässan, genom den litterära fördjupningen och egna observationer, där just avkoppling och samvaro är genomgående på uteplatsen. Fokus läggs därför på dessa två funktioner där den gemensamma karaktären är grönskan och tidlösheten.
Tillsammans med grönskan, vattnet och någon form av avskämning eftersträvas ett uttryck för att förmedla känslan och möjligheten att hitta dessa funktioner.
På uteplatsen ska det därför finnas möjlighet till ett rum för avkoppling och välbefinnande och ett rum för social samvaro, där man kan umgås flera över en bit mat eller bara samvara med sig själv. Möblerna eftersträvas i ett tidlöst och hållbart material.

Umgås

Njuta

Koppla av

Figur 7. Avkoppling, foto: Home Structures Sweden AB.

Figur 8. Social samvaro, foto: Home Structures Sweden AB.

Ett urval skisser fram till gestaltningen

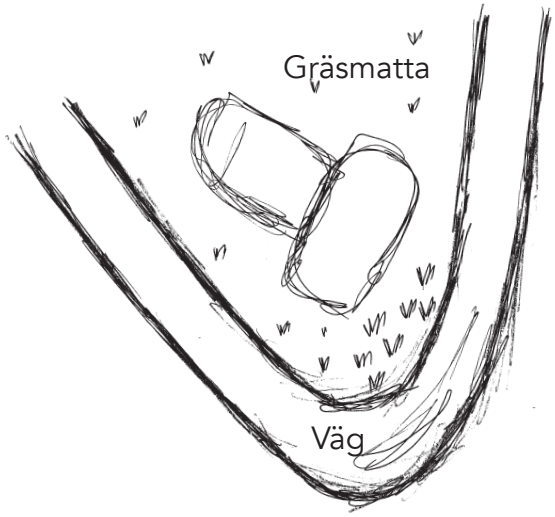

Figur 9. Konceptskiss.

I skissandet fram till gestaltningen testades olika former där det eftersträvades att hitta en spännande form som bröt av hörnan och som besökarna skulle kunna se och uppleva från olika håll.
Ytan var begränsad och angränsade till två gångstigar som var av betydelse vid beslutet av den slutgiltiga formen. Tanken var att bjuda in besökarna i idéträdgården och att den skulle upplevas som en framsida oavsett vilket håll besökarna kom ifrån.
Formen resulterade därför i två fyrkanter som bröt av hörnan och mötte gångstigarna från olika håll på ett tilltalande sätt.

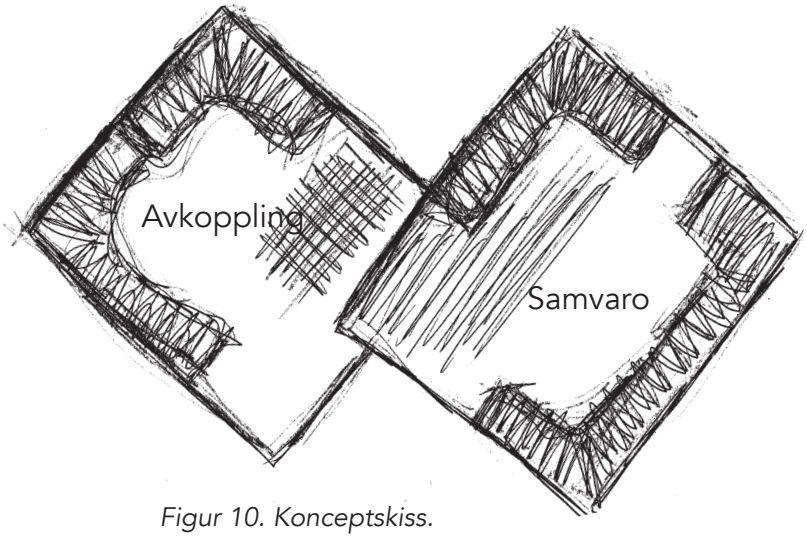

Figur 10. Konceptskiss.

Då idéträdgårdens koncept är samvaro och avkoppling, delades trädgården in i två olika rum med fokus på dessa funktioner. För att skapa tydlighet och spänning mellan rummen lades den ena kvadraten något högre omlott ovanför den andra. Viktigt var att hitta en gemensam karaktär för att hålla ihop formerna så att idéträdgården ändån uppfattades som en enhet. Detta kan göras t ex med gemensamma väggar och grönska, *se figur 11*.
Då man ej får gå in i utställningsträdgårdarna är det viktigt med genomsläpplighet, utan att för den skull gå miste om rumskänslan.

Skiss

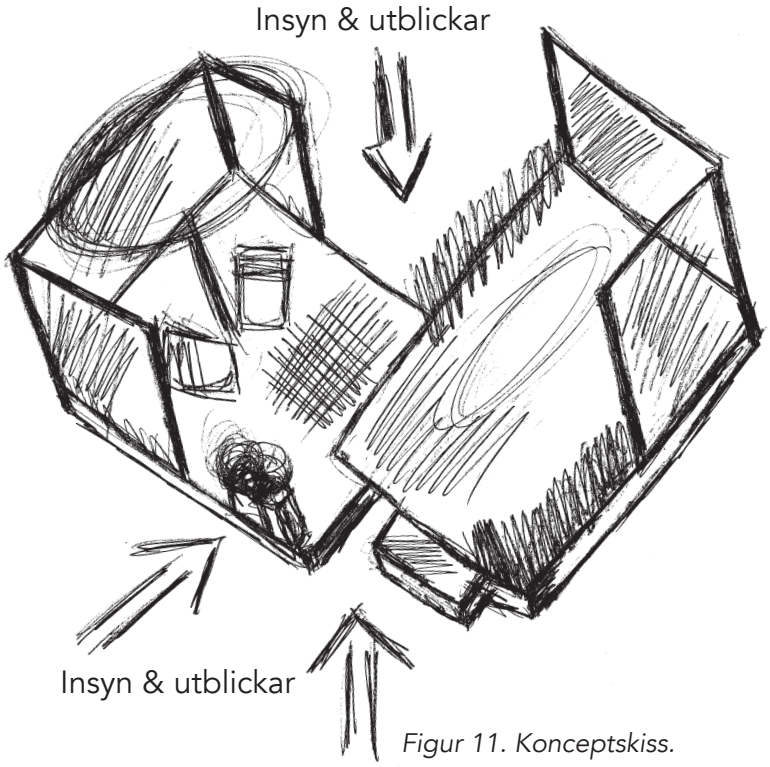

Figur 11. Konceptskiss.

För att förstärka rumskänslan, få en gemensam karaktär och få höjd på trädgården, är tanken att arbeta med någon form av genomsläppliga väggar. Väggarna ska hålla ihop formen på idéträdgården, men inte stänga ute omgivningen helt. Uteplatsen ska bjuda på en viss öppenhet och utblickar, detta också för att besökarna ska kunna gå runt trädgården och se in från olika vinklar.

Höjden på väggarna är ej fastställda, men tanken är att när man befinner sig på uteplatsen, ska man känna avskärmning mot miljön utanför, oavsett om man står eller sitter ner.
Prunkande växtlighet ska också ge avskärmning och grönska och vara en gemensam karaktär och ram på uteplatsen.
Vidare ska ett träd med dess krona ska ge lummighet och ett inbjudande tak. Trädets placering hamnade till slut i rummet avkoppling, då tanken var att kunna slå sig ner i en vilstol, få lite skugga och njuta av dess sirliga krona.

Gestaltning

När man gestaltar en uteplats i en trädgård, finns många faktorer att ta hänsyn till. Framförallt från vilken tid husets arkitektur är, vilka material och vilket uttryck präglar platsen idag? Vilka funktioner är viktiga osv.
I gestaltningen av idéträdgården skapas en uteplats som ska kunna byggas i anslutning till den permanenta bostaden eller fristående i trädgården. Då gestaltningen av uteplatsen är i form av en utställningsträdgård och ej i en villaträdgård kan aspekter som husets arkitektur eller villaträdgårdens karaktär ej vägas in. Dock poängteras att detta är faktorer som är viktiga att ta hänsyn till om uteplatsen skulle byggas upp i en villaträdgård.

"Under bar himmel"

Konceptets fyra ledord är genomgående:
tidlöst, avkoppling, grönska och samvaro.
Fokus ligger på funktionen: avkoppling och samvaro, med en gemensam karaktär av grönska och tidlöst som genomsyras av växt- och materialvalen.
Två rum, ett kvadratiskt och ett rektangulärt som ligger lite högre ovanför det andra.
Det kvadratiska rummet står för avkoppling och det rektangulära för måltider och social samvaro.
Formspråket är enkelt, rakt och strikt och står i fin kontrast med den sirliga grönskan och hålls ihop av väggar med klättrande växter.

Uteplatsen omhuldas av vacker, prunkande växtlighet med himlen som tak, därav namnet: "Under bar himmel"

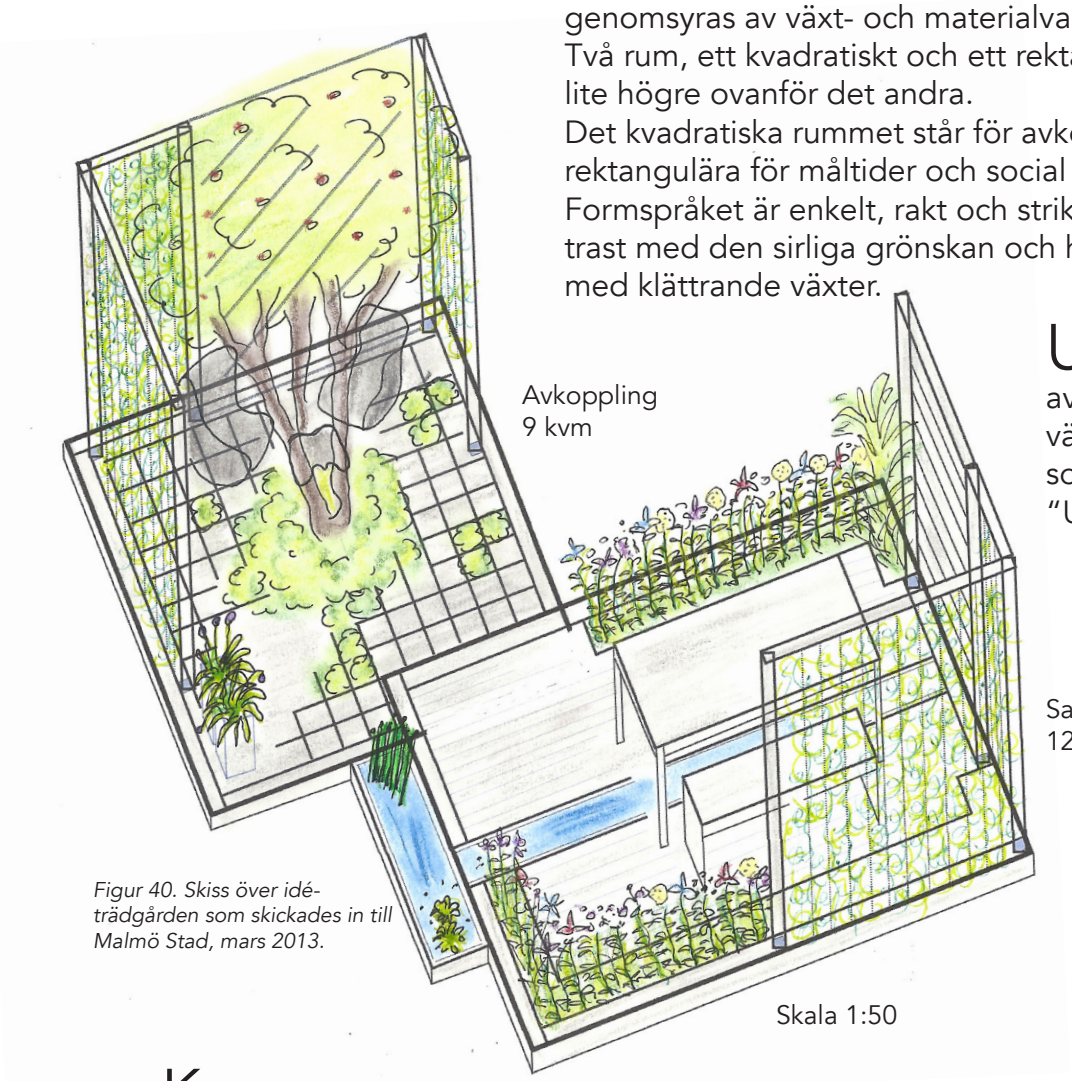

Figur 40. Skiss över idéträdgården som skickades in till Malmö Stad, mars 2013.

Konstruktionen och stommen av idéträdgården är byggt av trä som oljats med silvergrå terassolja. Om trädgården skulle byggas permanent hade trä av lärk rekommenderats, dels för hållbarheten och också för att få den vackra, tidlösa silvergrå patinan som uppstår efter ett par år. Här har vi försökt, genom den silvergrå terassoljan efterlikna denna karaktär.

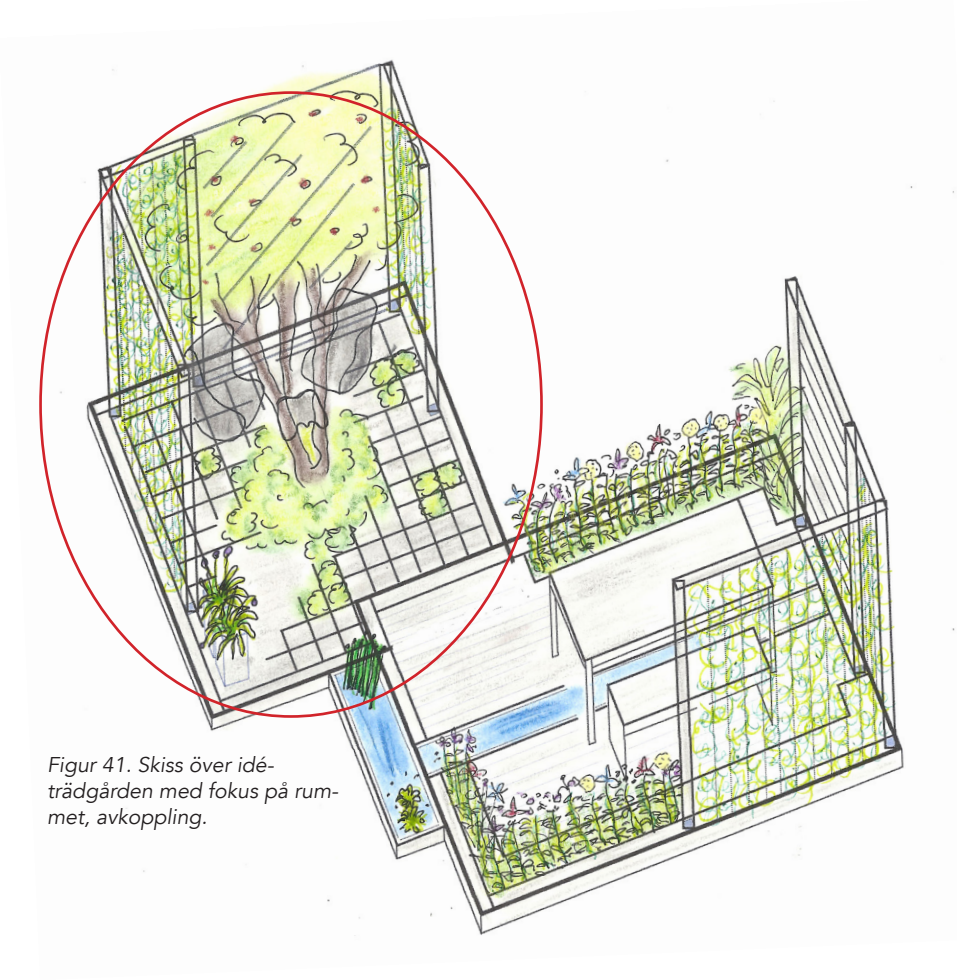

Figur 41. Skiss över idé-trädgården med fokus på rummet, avkoppling.

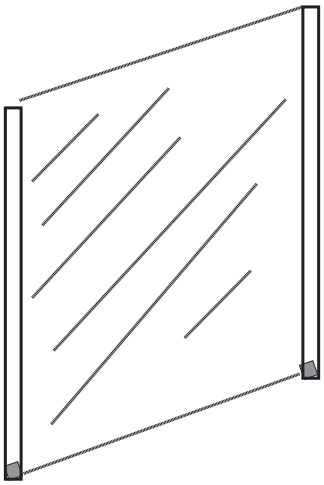

Figur 42. En genomsläpplig duk med motiv av en äng, skapar en fondvägg och en känsla åt rummet.

Figur 43. Möbler av fiberbetong. foto: Home Structures Sweden AB.

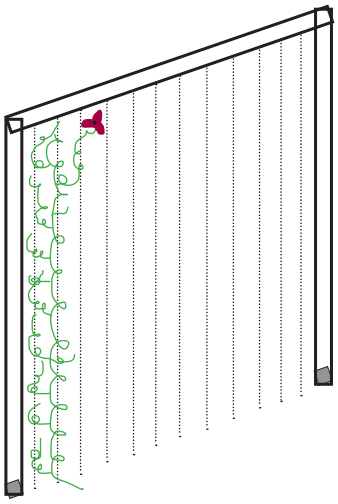

Figur 44. Olika klätterväxter tar sig upp på vajrar av stål och bildar en genomsläpplig rumslighet till uteplatsen.

Rummet: Avkoppling

Det kvadratiska rummets syfte är avkoppling.
Här ska man kunna slå sig ner på enkla betongmöbler under trädets grönskande krona. Vidare njuta av den prunkande växtligheten av perenner av skogslik karaktär, som tar sig upp mellan naturstenen.
Omhuldad av klättrande växter på vajrar av stål och en genomsläpplig vepa som bakgrund med ängsmotiv, skapas ett njutbart skuggspel, utan att för den skull stänga ute omkringliggande omgivning.

Ängsbilden ska spegla den ängslika perennrabatten som återkommer i det andra rummet. Ängen har också en historisk anknytning och har funnits i alla tider och symboliserar tidlöshet.
Trädet med sin sirliga kronan omfamnar platsen och skapar ett vackert tak.

Golvet består av en natursten där vi valt att plocka upp vissa stenar för att låta växtligheten ta för sig. Naturstenen har brukats i alla tider av människan, är hållbar och valts för att det är ett tidlöst material.

Möblerna är av fiberbetong och en design från slutet av 50-talet och som fortfarande är populär och kan därför tolkas tidlösa.
De är lätta att flytta och blir bara vackrare med åren.

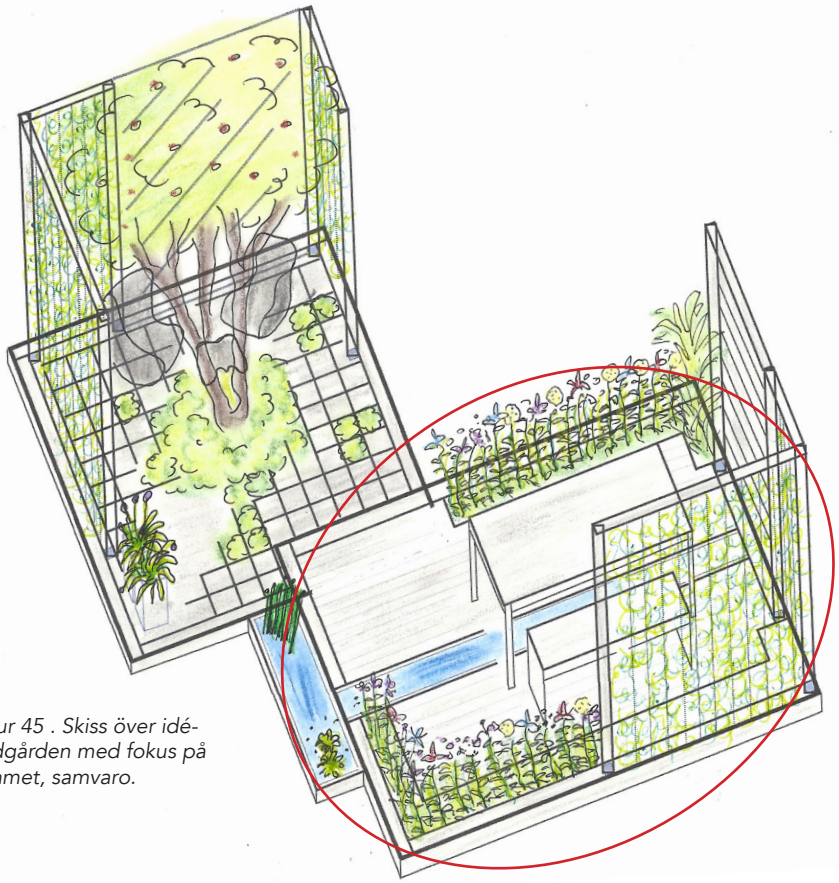

Figur 45 . Skiss över idé-trädgården med fokus på rummet, samvaro.

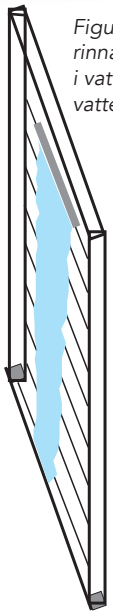

Figur 46. Vägg av liggande panel där det rinnande vattnet från bläcket, tar sig fram i vattenrännan och mynnar ut i karet med vattenväxter.

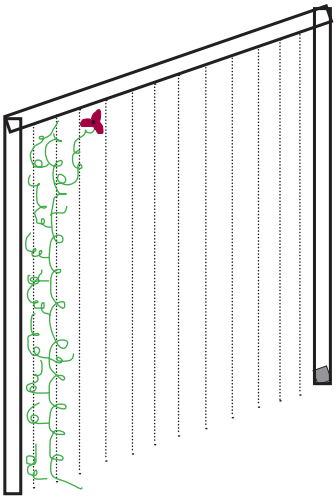

Figur 47. Vägg med klättrande växter återkommer även i detta rummet för att skapa en sammanhållande enhet och rumslighet.

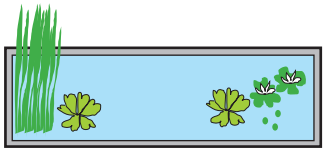

Figur 48. Rogivande vattenbad med växter.

Rummet: Samvaro

Det rektangulära rummets syfte är social samvaro. Här kan man njuta tillsammans över en bit mat eller fika, omgärdad av grönskande perenner av ängslik karaktär, klättrande växter och porlande vatten.

Vattenrännan är integrerad i trädäcket. Vattnet rinner sakta från ett vattenbläck på väggen ner längs rännan, för att till slut mynna ut i det galvade vattenkaret. Vattnet, tidlöst och avkopplande.
Här trängs vattenväxter av näckros, musselblomma och skavfräken.

Golvet är av trätrall, målat med silvermatt terassolja, liksom det enkla bordet och bänkarna. Detta för att få en känsla av lärk, som bara blir vackrare med åren.

Väggarna runt uteplatsen blev en höjd på 2,20m, vilket var ett standardmått som rekommenderades av bygghandeln att förhålla sig till, om man vill ha avskärmning även om man står upp på uteplatsen.
För höga väggar hade medfört att konstruktionen blivit ostabil.

Rummet har plats för mobila krukor med grönskande växtlighet. Krukorna är lerkrukor och i galvat stål, vilket valdes för att det är hållbara och tidlösa material.

Växtkaraktärer

Figur 50. Strutbräken.

Figur 51. Spetsmössa.

Figur 52. Trädgårdsfunkia.

Figur 53. Fänrikshjärta

Figur 54. Sibirisk klamatis

Figur 55. Klematis.

Figur 56. Skuggröna.

Figur 57. Skogssmultron.

Figur 58. Daggkåpa.

Figur 59. Ornäsbjörk.

Rummet: Avkoppling

Under den flerstammiga näverhäggen trängs växter som är av skogskaraktär.
Här samsas funkia, strutbräken, spetsmössa och fänrikshjärta.
Naturstenen är borttagen på vissa ställen och här trängs bl a skogssmultron, limegrön daggkåpa och klargrön skuggröna.
I en av krukorna står en vacker ornäsbjörk.
Rummet omgärdas av klättrande klematis och humle.

Växtkaraktärer

Figur 60. Akleja.

Figur 61. Trädgårdssmörboll.

Figur 62. Skavfräken.

Figur 63. Bläcktistel.

Figur 64. Musselblomma.

Figur 65. Vit brunnäva.

Figur 66. Brunnäva.

Figur 67. Tuvtåtel.

Figur 68. Akleja.

Figur 69. Svanfjädergräs.

Rummet: Samvaro

I detta rum kan man njuta av perenner som ska ge en ängslik karaktär.
Basen i perennrabatten består av mjukt, svajande gräs av tuvtåtel och stipa. Bland gräsen ska olika växter sticka upp, skiftande till färg och form, bl a smörboll, olika aklejor, bläcktistel, vit brunnäva, allåkerbär mfl.

Rummet omgärdas av klättrande klematis och humle.
I vattenkaret trängs musselblommor, skavfräken och näckrosor.

Resultat & Förverkligande

Byggetapp 1

Figur 70. Uppmätning av platsen.

Figur 71. Stockarna läggs ut som en ram.

Figur 72. Målade träplankor.

Första dagen i uppbyggnaden av idéträdgården i Slottsträdgården, Malmö, handlade mest om att transportera dit material och känna in platsen.
Vi mätte ut ytan och bestämde vinkeln på installationen och la ut stockarna som var ramen för trädgården. Därefter var det dags att måla, vilket tog hela dagen.
När det gällde vissa dimensioner på virket fick vi tänka om, t ex ändrade vi tjockleken på bänkarna i rummet samvaro, som annars skulle ta för stor plats och bli alltför kraftfulla och dominerande.

Vidare beslöt vi att måla ramen och stolparna till vajrarna i en mörkare nyans för att bryta av mot det ljusa och ta upp färgen i plattorna, vilket vi tyckte blev mer tilltalande. Trätrallen och panelen med vattenfallet blev i en ljusare kulör. Vidare bestämde vi också att vattenrännan skulle gå under trätrallen för att senare mynna ut i ett fall ner i vattenkaret. Anledningen till det var helt enkelt att vi tyckte det blev för trångt och för mycket med rännan infälld i trallen.

Solen lyste hela dagen, vilket var ypperligt då målarfärgen torkade snabbt.

Byggetapp 2

Figur 73. Konstruktionen tar form.

Figur 74. Plantering av perenner.

Figur 75. Idéträdgården invaderas av växter, krukor mm.

Andra dagen i uppbyggnaden av installationen, hände det mycket. Allt trä målades klart. Ramverket och konstruktionen blev nästintill färdigt och plattorna lagda. Växtbäddarna påbörjades och en hel del växter planterades. Perennbäddarna av ängslik karaktär blev fantastiskt vackra. Likaså den grön/vita växtligheten av bl a funkia, ormbunkar, spetsmössa och smultron som trängdes mellan plattorna under trädet

Tyvärr var många växter fellevererade och var av dålig kvalité och fick lämnas tillbaka för att helt enkelt bytas ut. En utställningsträdgård kräver växter som är av den bästa kvalitén när det gäller. Väggen med vattenfallet kom på plats och de specialtillverkade krukorna av galvat stål blev mycket bra och väntar bara på att bli fyllda med trevliga växter.

Det blev en lång dag och en sen kväll, men en bra och stabil konstruktion som höll måttet.

Byggetapp 3

Figur 76. Plantering av klätterväxter.

Figur 77. Fiberbetong-möblerna på plats.

Figur 78. Bänkar och bord tillverkades och placerades vid vattenfallet.

Under tredje dagen av bygget blev hela konstruktionen klar.
Möblerna tillverkades, i rummet samvaro och vattenfallet kopplades in.
Fiberbetongmöblerna i rummet avkoppling, ställdes på plats och alla vajrar till klätterväxterna monterades.

Växtytor fylldes med frodiga gräs, perenner och klätterväxter, liksom alla krukor.
Tanken var att vi skulle plocka upp en del plattor i rummet avkoppling för att fylla med växter, men vi kände det blev för plottrigt och nöjde oss därför med att fylla ytan under trädet och längs kanterna, vilket gav ett renare intryck.

Det största och tyngsta arbetet var nu gjort och det var härligt att höra allas positiva kommentarer om idéträdgården.

Byggetapp 4

Figur 79. Vepan med ängsbild som fondvägg monterades.

Den fjärde dagen och den sista innan utställningen började, målades det i alla skarvar och hörn.
Svanfjädergräs fylldes på och planterades så att alla ytor i ängsrabatten täcktes.
Klätterväxterna slingrades upp på vajrarna och nertill täcktes med svart flies. Vidare dukades bordet och alla dekorationer kom på plats.

Vepan, med ängsbilden monterades upp och gav en vacker fondvägg till trädgården.

Karet fylldes med vattenväxter av skilda slag och trädgården kändes nästintill färdig.

Figur 80. Idéträdgården sedd uppifrån.

Figur 81. I vattenkaret blommar Iris.

Färdig idéträdgård

Så var trädgården, "Under bar himmel" färdig och kunde beskådas av alla besökare. Vädret bjöd på sol och blå himmel de flesta dagarna, men även en och annan kortvarig regnskur drog fram.

Figur 82. Besökare runt idéträdgården.

Figur 83. Besökare runt idéträdgården.

Figur 84. Besökare runt idéträdgården.

Figur 85. Jag i idéträdgården.

Figur 86. Vi berättar om vår idéträdgård för besökare och journalister.

Några citat från besökare:

"Oh, vad härligt! Här slipper man jobba i denna trädgården"

"Fantastiskt vackert! Det har ni gjort bra"

"Fin kontrast med vilda växter"

"Lagom mycket och smakfullt"

"Oh, vilken harmonisk avkopplande trädgård"

"En så´n här uteplats vill jag ha"

"Fantastisk vepa, var kan man beställa en sådan"

"Såhär skulle jag vilja ha det i vår trädgård"

"Den påminner om, vad heter han nu, Nordfjell"

"Det märks att ni tänkt mycket på funktion och materialval"

"Stilren och elegant"

"Denna är bäst"

Figur 87. Plats för en god måltid.

Figur 88. Avkoppling.

Figur 89. Idéträdgården.

Sammanfattning
Gestaltningsval

Resultatet av gestaltningen utmynnade i en idéträdgård i form av en uteplats. där gestaltningen utgick ifrån konceptet och dess givna förutsättningar, se sid 25.

Här följer ett kortfattat resultat vilka gestaltningsval som gjordes utifrån samtal med besökare, litteraturstudien, givna förutsättningar och egna observationer.

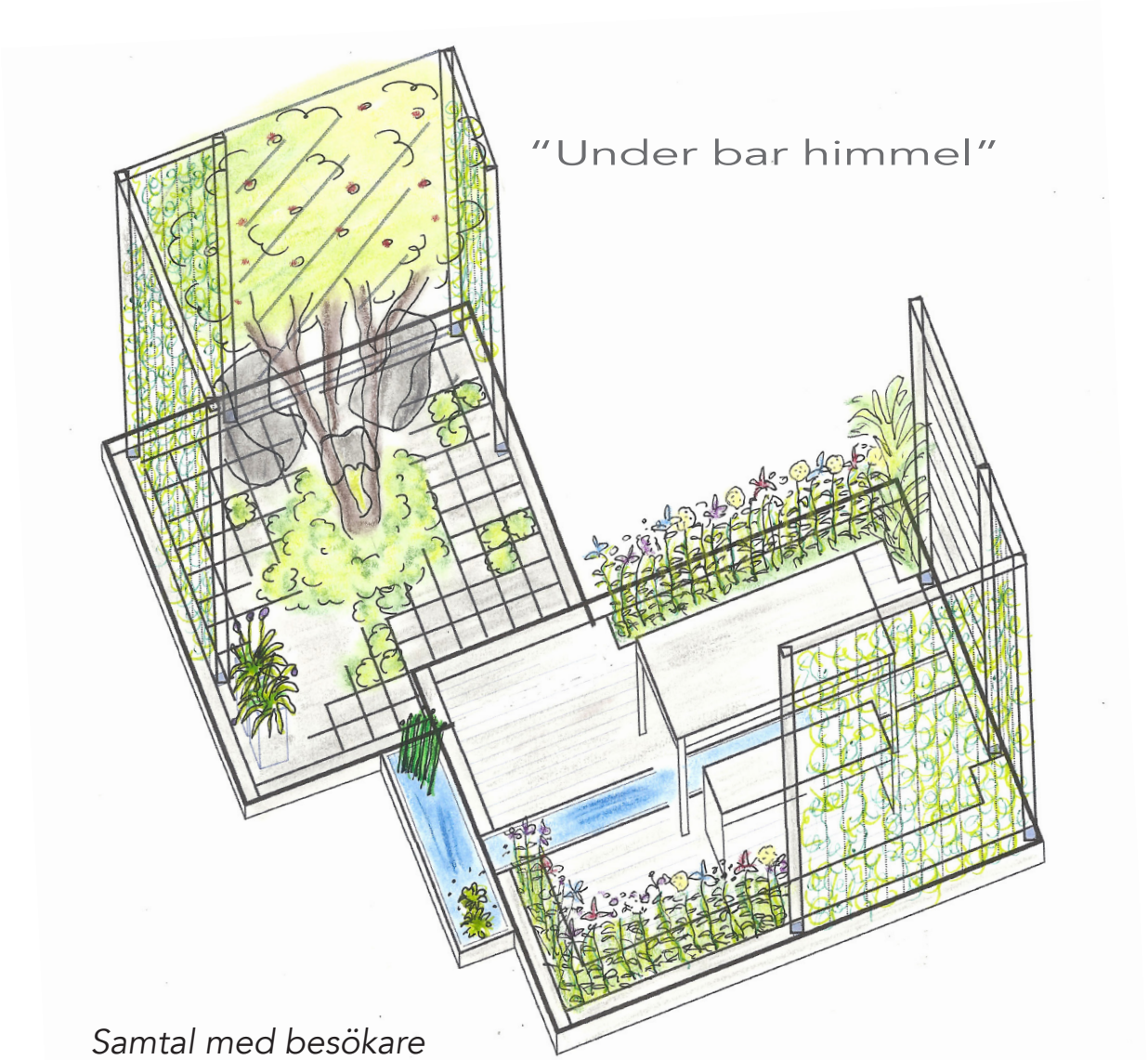

Samtal med besökare

I resultatet av samtalen med besökarna på Vi i Villa-mässan i Malmö påvisades att funktionen avkoppling och att samvara på uteplatsen var viktigt. Därför utgick gestaltningen från dessa funktioner och här skapades två rum för dessa ändamål. Viktigt var att gestalta en uteplats människor kan njuta och koppla av på, ta en fika och umgås över gemensamma måltider.
Resultatet av samtalen påvisade också att de tillfrågade ville ha plattor och/eller trädäck på uteplatsen, liksom växtlighet, någon form av avskärmning och möbler. Gestaltningen resulterade i ett rum med trädäck och ett med plattor.

Avskärmningen runt uteplatsen gestaltades i form av en spaljé med klättrande växter, en liggande träpanel med rinnande vatten och en vepa i form av en fondvägg, med motiv av en äng. Vepan bröt av avskärmningen med klätterväxter, men släppte igenom vind och ljus då materialet var sådant att det bestod av små håligheter. Växtligheten integrerades på uteplatsen i golv, väggar, vattenkar och krukor för att påvisa på vilka olika sätt man kan arbeta med växter.
Möblerna i det ena rummet, blev enkla i trä där en måltid kunde avnjutas och i det andra rummet i betong, där mer vila och avkoppling kom i fokus.

Litteraturstudien

Den litterära fördjupningen gav kunskap om uteplatsen genom tiderna, vilket var mycket intressant. Dock påbörjades gestaltningen innan litteraturstudien, men gav svar och bekräftelse på en hel del gestaltningsval under resans gång.

I litteraturstudien kunde det konstateras att många funktioner och materialval på uteplatsen återkommer i olika tidsepoker, t ex gav den en bekräftelse på hur viktigt det var att få med funktionen avkoppling och social samvaro i gestaltningen, då den har genomsyrat uteplatsen ända sedan 30-talet och framåt.
Vidare vikten av någon form av avskärmning på uteplatsen, liksom möbler.
Möbler på uteplatsen var och är ofta i trä och gestaltades i rummet samvaro och tillverkades själv för att de skulle smälta in med övrigt material.
Betongmöblerna som gestaltades är en förlaga från 1958 och valdes för att de är en tidlös och hållbar design och kunde dessutom lånas ut under utställningen.

Litteraturstudien påvisade också att många materialval för golv var återkommande och bestod ofta av sten, betong och trä, där naturstenen är den mest hållbara och följt med människan genom tiderna, varför den också gestaltades och valdes till idéträdgården. Vidare påvisade också litteraturstudien att växtligheten på uteplatsen alltid har funnits mer eller mindre. Här valdes att gestalta mycket växter.

Givna förutsättningar

De förutsättningar som gavs för att gestalta idéträdgården var att den skulle vara realistisk, applicerbar och genomförbar på Malmö Garden Show. Därför var det viktigt att förutom en gestaltning, också ta fram en konstruktion som var hållbar och godkändes av företaget. Viktigt var också i gestaltningsarbetet, att ha i åtanke att gräsytan idéträdgården skulle byggas på, ej fick skadas och storleken på idéträdgården skulle vara på ca 20 kvm.

Gestaltningen av idéträdgården grundade sig på att det fanns förutsättningar att kunna få fram de material som krävdes, utan att det var för kostsamt för företaget och att idéträdgården skulle kunna byggas av anläggare under max tre dagar.
I gestaltningen valdes trä av furu, vilket var ett billigare material än lärk, som annars förespråkades. Vidare gestaltades enkla vajrar som fästes uppe och nere i ovankant och underkant, istället för färdiga växtvajrar, vilket var betydligt dyrare.

Malmö Garden Show hade inte möjlighet att ge ström ut till idéträdgårdarna, varför ett eget batteri fick byggas för att driva vattenfallet.
I gestaltningen av växtmaterialet var det också viktigt att veta att det fanns förutsättningar att få fram de växtkaraktärer som eftersträvades.

Egna observationer

De gestaltningval som gjordes utifrån egna observationer var upptäckten hur vi inreder våra uteplatser idag, 2010-tal.
Vi flyttar ut vardagsrummet och inne och ute går i ett. Kuddar, filtar, lyktor och andra dekorationer ska smycka uteplatsen.
Dessa textilier och dekorationer ritades inte in i gestaltningen i detalj, men var en given komponent i idéträdgården.
Lågmälda färger i grått och natur valdes på textilier och porslin, *se figur 84*.
Lyktor i galvat stål och korgar i laserat trä och rost.
Observationerna gav svar på hur vi vill nyttja vår uteplats och få den till att kännas som ett extra vardagsrum.

Sammanfattning
Gemensamma särdrag

Den fördjupade litterturstudien och egna observationer gav kunskapen om vilka tidstypiska särdrag som finns på uteplatser i villaträdgården, från 1930-talet-1970-talet, samt idag, 2010-tal. Här följer ett kortfattat resultat över vilka gemensamma tidstypiska särdrag som återkommer i idéträdgården.

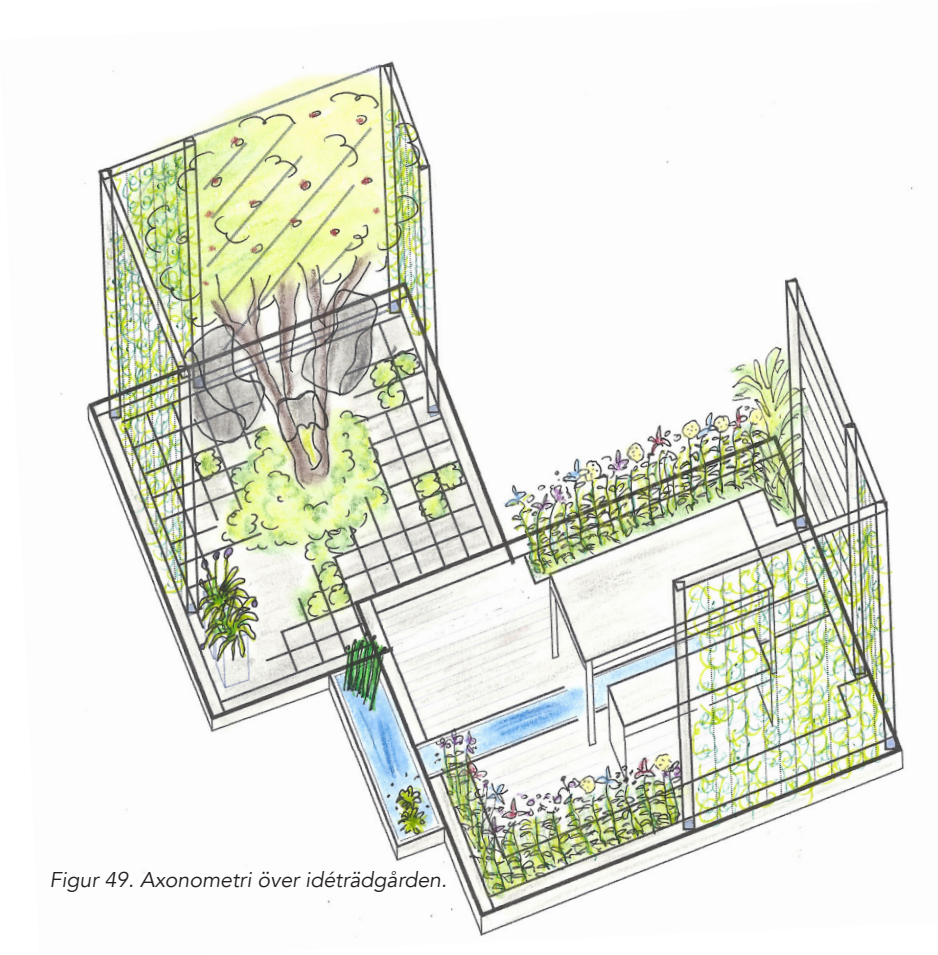

Figur 49. Axonometri över idéträdgården.

30-talet
Solaltaner och terasser.
Uteplatsens funktion:
samlingsplats för avkoppling, vila och sköna middagar.
Strikta, raka former.
Någon form av avskärmning, exempelvis spaljéer.
Natursten.Träbänkar.

40-talet
Funktionen i fokus.
Luft och sol.

50-talet
Solterasser/altaner.
Uteplatsens funktion: luft och sol, utematplats, avkoppling och vila.
Natursten.
Avskärmning av uteplatsen i enkla, rena smäckra dimensioner, gärna med klättrande klematis.
Urnor av keramik och betong.
Porlande vatten i anslutning till uteplatsen.

60-talet
Alla behöver en uteplats.
Enkla, rena, raka former.
Trätrall. Natursten.
Integrerad växtlighet på uteplatsens golv.
Mattbildande växter.
Odling i krukor.
Vilbänk med kuddar.
Dämpade färger för att framhäva växtligheten.
Avskärmning av enkla konstruktioner av trä.

70-talet
Enkel, rätvinklad eller geometrisk form.
Trätrall.
Avskärmning, gärna på spaljé med blommande klematis.

2010-talet
Stor uteplats. Gärna fler rum för olika ändamål, både för få eller många.
Dämpad, avskalad färgskala.
Avkoppling, social samvaro, måltid.
Natursten.
Trädäck.
Avskärmning av klättrande växter på vajrar.
Integrerad växtlighet på uteplatsens golv.
Vatten och belysning integrerat på uteplatsen.
Möbler i rena, enkla former i betong och trä.
Krukor i betong och keramik i lågmälda färger, med prunkande växtlighet.

Diskussion

Konceptet

Arbetet med idéträdgården har varit en intressant och lärorik resa.
Uppdraget var i grund och botten att ta fram ett koncept och ett genomförbart gestaltningsförslag som skulle utmynna i en idéträdgård i form av en uteplats för folk med trädgård.

Samtalen med besökare på Vi i Villa-mässan i Malmö gav en bekräftelse på att uteplatsen är viktig för folk med trädgård, vilket jag också fått bekräftat i min litterära fördjupning. Där ansågs uteplatsen redan från 30-talet vara till för avkoppling, vila och sköna middagar, vilket också bekräftar uteplatsen som begrepp, tidlös. Avkoppling och social samvaro blev därför grunden för konceptet vilket betyder att denna funktion kan vara viktig att ha med sig när uteplatser gestaltas.

Konceptet är viktigt genom hela arbetsprocessen och en trygghet att gå tillbaka till när man gestaltar sin idé. Tidlöst var något i konceptet jag gärna ville få med, då uppdraget var att göra en uteplats som inte var baserad på tillfälliga trender. Tidlöst tolkades i den litterära fördjupningen som olika material, växter och komponenter som följt människan och återkommit genom olika tidsepoker och som var hållbara. Exempel på detta är naturstenen som brukats i alla tider och är en tidlös, hållbar och vacker sten, vilket kan vara ett viktigt materialval i gestaltningssammanhang. Vidare kan det tidlösa vara något att hålla fast vid när man gestaltar något som ska brukas under en längre tid, vara gediget och klassiskt, återkomma och nyttjas av många, kanske t om för olika målgrupper.

Det tidlösa i idéträdgården genomsyras av materialval, växtkaraktärer och vatten. Tydlighet visas i konceptet med idéträdgården genom att gestaltningen är uppdelad i två rum med en gemensam karaktär. Här känner man avkoppling eller samvaro, vare sig man slår sig ner i vilstolarna under trädets sirliga krona eller på bänkarna för en gemensam måltid vid det porlande vattnet. Grönskan är integrerad på platsen, sirliga perenner av ängskaratär, klättrande växter, trädet och de prunkande växterna. Himlen agerar tak och uteplatsen är en oas för folket i tiden. Gestaltningsvalen är viktiga för hur uteplatsen ska nyttjas, kännas och upplevas.

Tidstypiska särdrag i idéträdgården

Kunskapen i den litterära fördjupningen och egna observationer om vilka särdrag som var tidstypiska för olika epoker, 1930-talet-1970-talet, samt idag 2010-tal, jämfördes med idéträdgården. Här konstaterades att idéträdgården har många detaljer förankrade i flera tidsepoker. Nedan redogörs för vilka gemensamma särdrag som finns i idéträdgården.

Uteplatser var redan från 30-talet, i enkla, raka eller geometriska former, vilket också idéträdgården bygger på. Först efter 70-talet, blev formspråket mer individualistiskt.
På 50- och 60-talet förespråkades enkla, rena, smäckra avskärmningar, i raka former, vilket idéträdgården också talar för. Någon form av spaljé var vanligt. Vajrar med klätterväxter är dock ett nyare element från 2000-talet.

På 50-talets uteplatser förespråkades luft och sol, där tak över uteplatsen inte var vanligt. Likaså blev vatten i anslutning till uteplatsen under 50-talet ett populärt inslag, vilket är ett viktigt och tidlöst element i idéträdgården.
Golv av natursten var vanligt förekommande genom alla tidsepoker och på 60-talet kom trätrallen som fortfarande lever kvar på våra uteplatser, liksom i idéträdgården.

Integrerad växtlighet på uteplatsen känner vi igen från 60-talet, där mattbildande växter och flerstammiga träd gärna fick bli en del av uteplatsen. Under 2000-talet har mångfalden av växter ökat, liksom tillåtelsen att det får prunka, blomma och ta för sig, vilket idéträdgården också gör.
Möbler av trä är ett återkommande inslag, som var vanligt redan från 30-talet.
Allt från enkla träbänkar, romantiska tvärspjälade stolar till 70-talets robusta, tunga möbler av teak. Möbler av betong är ett nyare material, som syntes först på våra uteplatser från 2000-talet. Idéträdgårdens möbler består av en modell i trä och en i fiberbetong.
Växter i krukor på uteplatsen har alltid, ända sedan 30-talet funnits, mer eller mindre. 60-talet och 2010-talet förespråkade dämpade färger på krukor för att framhäva växtligheten, vilket är ännu ett gemensamt drag.
När det gäller pynt och dekor finns gemensamma särdrag från 2010-talets uteplatser. Att inreda sin uteplats är ett populärt och vanligt inslag på uteplatsen idag, 2010-tal.

Gemensamma tidstypiska särdrag, tror jag alltid kommer att skönjas på våra uteplatser. Vilka material vi väljer, vilket formspråk, vilka växter, textilier, färger mm. Många tidstypiska särdrag försvinner ett tag men kommer igen, då kan de har utvecklats och blivit populära igen, men särdraget kan skönjas. När man inreder sin uteplats och gör sina val, väljer man det som tilltalar en mest, att valet är influerat av t ex 60-talet är kanske inget man tänker på, men kanske en rolig upptäckt att reflektera över varför vissa tidsepoker tilltalar en.

Uteplatsen som begrepp

Idéträdgården har många detaljer förankrade i flera tidsepoker, vilket därför gör den tidlös. Gemensamt för alla är funktionen där uteplatsen ansågs vara till för avkoppling och måltider, vilket den gör även idag. Gemensamt var också att i anslutning till uteplatsen ha någon form av avskärmning och möbler.

Den litterära fördjupningen och egna observationerna påvisar att uteplatsen i villaträdgården har fått ta mer och mer plats. Uteplatsen är en given del av trädgården idag och den kan gärna ha flera uteplatser för olika ändamål och i olika väderstreck. Aktiviteten på uteplatsen har genom tiderna utvecklats från att inte bara koppla av och vila, utan att inreda sin uteplats för olika ändamål. T ex har det blivit populärt med utekök och att inreda sin uteplats som ett vardagsrum.
Vidare anläggs spa och utedusch i anslutning till uteplatsen och inne och ute flyter samman.

Formen på uteplatsen har blivit mer individualistisk och man inspireras av olika kulturer och formar sin uteplats som man vill. Materialvalen på uteplatsen har utvecklats och har en bredd där det finns allt för alla. Konstgjorda, undehållsfria material konkurrerar med klassiska i trä, natursten och betong.
Växtligheten har mer eller mindra alltid funnits på våra uteplatser, men har blivit en allt viktigare komponent i sammanhanget. Från rosenrabatter på 50-talet, färgstarka petunier och pelargoner på 70-talet, har mer exotiska växter trätt in där vi säkert blivit påverkade av andra kulturer och trädgårdstrender. Bambu, gräs, små formklippta träd, klätterväxter, perenner mm. Växterna planeras in från början i anläggningen av uteplatsen.
Hur våra uteplatser kommer att se ut i framtiden är svårt att förutspå, men troligen kommer de inte bli mindre och färre, utan snarare, tror jag, försöker vi hitta möjligheter att ta vara på vårt ljus och uttnyttja vår trädgård så långt det är möjligt i vårt nordiska klimat.

När man gestaltar en uteplats i en trädgård, finns många faktorer att ta hänsyn till. Framförallt från vilken tid husets arkitektur är, vilka material och vilket uttryck präglar platsen idag? Vilka funktioner och karaktärer är viktiga? I den litterära fördjupningen och egna observationer, konstaterades vilka olika särdrag som var tidstypiska på våra uteplatser från 1930-talet-1970-talet, samt idag 2010-tal. Kunskap om dessa särdrag från en viss tidsepok kan vara viktiga och ge vägledning i ens olika val i gestaltningen av en uteplats.
T ex har ett hus från 30-talet en annan stil och karaktär än ett hus från 70-talet.
Vad som är tidstypiskt för varje epok kan man dra nytta av i sitt gestaltningsarbete för att uteplatsen ska smälta in på ett naturligt vis med hänsyn till omgivningen.

Många hus och områden blir numera k-märkta för att bevara de tidstypiska dragen. Även om vi ska följa med utvecklingen, är vår historia och vårt kulturarv en viktig del att ha med oss och bevara, så även våra uteplatser.

Bygget av idéträdgården och respons från besökare

Uppbyggnaden av idéträdgården pågick i fyra dagar och vi arbetade hårt med två duktiga anläggare. Vi fick tänka om när det gällde vattenrännan, en del dimensioner och växtval, men för övrigt flöt arbetet på bra och vi var väldigt nöjda med konstruktionen och resultatet.

Responsen från besökarna var bara positivt. Många berömde formen på trädgården, i två etager med de olika funktionerna och tyckte det var en fantastisk uteplats. Smakfulla, behagliga material, färger och växter som harmonierade.
Vidare avskärmningen i form av klätterväxter, som skärmade av, men som ändån bjöd in omgivningen och skapade rumslighet. Många besökare berömde också det rinnande vattnet som mynnade ut i vattenkaret med prunkande vattenväxter.
Vidare de sirliga perennerna av ängskaraktär och den vackra vepan som en fond-vägg.
Under utställningen blev alla idéträdgårdarna bedömda av en juryn av kända trädgårdsprofiler, där kriterierna var detsamma som på Chelsea Flower Show i England. Vår trädgård fick silvermedalj.

Källor

Erskine. R. och Tengbom, A. (1945). Bygga med uterum. *Hem i Sverige*, nr 2, s 146-149.

Femina, nr 23 1958.

Hallqvist, Jens (1971). *Var din egen trädgårdsarkitekt, praktiska förslag och nya idéer till vacker, funktionell och lättskött trädgård.* Stockholm, Albert Bonniers Förlag AB.

Hermelin, Sven A. (1938). Trädgården på kulturjord. *Hem i Sverige*, nr 2, s 144-153.

Kiaer, Eigil (1963). *Haven i Billeder.* Köpenhamn, Nordisk Förlag A. S.

Martinsson, Gunnar (1957). *En bok om trädgårdar.* Stockholm, Albert Bonniers Förlag AB.

Molin, Ulla (1934). Vinterträdgården. *Hem i Sverige*, nr 3, s 161-163.

Molin, Ulla (1936). Tegel i trädgården. *Hem i Sverige*, nr 4, s 320-322.

Skribent okänd (1960). Tävlingen om uterummet. Villa och *hem i Sverige*, nr 7, s245-250.

Skribent okänd (1961). Utställningen uterummet. Villa och *hem i Sverige*, nr 6, s 219-227.

Skribent okänd (1961). Uterumme i Norrvikens trädgårdar. Villa och *hem i Sverige*, nr 8, s 308-323.

Wembling, Mona (2012). *Natursten i trädgården.* Ica Bokförlag, Forma Books AB.

Wikipedia (2013-04-09). *Koncept* https://www.sv.wikipedia.org/wiki/koncept (2013-04-09).

Wilke, Åsa (2006). *Villaträdgårdens historia -ett 150-årigt perspektiv.* Stockholm, Prisma Bokförlag.

Opublicerade källor

e-post

Petra Elmquist, projektledare Malmö Stad (petra.elmquist@malmo.se) 10 april 2013.

Figurer/bilder

Figur 1A. Bild över vår tänkta plats i Slottsträdgården, Malmö.
Figur 1B. Bild över Malmöhus Slott och Slottsträdgården, Malmö.
Figur 2. Bild på vattenspel.
Figur 3. Bild på sten och trä.
Figur 4. Bild på natursten.
Figur 5. Bild på blommande äng, foto Julia Andersson. Innehar bildtillstånd.
Figur 6. Bild på betongmöbler, foto Home Structures Sweden AB. Innehar bildtillstånd.
Figur 7. Bild på kvinna i stol, foto Home Structures Sweden AB. Innehar bildtillstånd.
Figur 8. Bild på betongmöbler, foto Home Structures Sweden AB. Innehar bildtillstånd.
Figur 9. Konceptskiss
Figur 10. Konceptskiss
Figur 11. Konceptskiss
Figur 12. Bild på sommarrum ur tidskriften Femina, nr 23 från1958. Innehar bildtillstånd.
Figur 13. Bild på sommarrum ur tidskriften Femina, nr 23 från1958. Innehar bildtillstånd.
Figur 14. Bild på sommarrum ur tidskriften Femina, nr 23 från1958. Innehar bildtillstånd.
Figur 15. Bild på sommarrum ur tidskriften Femina, nr 23 från1958. Innehar bildtillstånd.
Figur 16. Skiss av kvadratiska betongplattor.
Figur 17. Skiss av tegel.
Figur 18. Skiss av betongplattor.
Figur 19. Skiss av natursten och betongplattor.
Figur 20. Skiss av trätrall i rutmönster.
Figur 21. Skiss av flätad skärm av brädor.
Figur 22. Skiss av skärm av mjölkvit plast.
Figur 23. Skiss av skärm av liggande ribbor av trä.
Figur 24. Bild av SF-sten och cyklande barn.
Figur 25. Bild på mur från 1970.
Figur 26. Bild på betongplatta med frilagd sjösten.
Figur 27. Bild på möbel från 1970.
Figur 28. Bild på lounge-möbler från 2013.
Figur 29. Bild på utemöbler från 2013.
Figur 30. Bild på en uteplats med pool från 2013.
Figur 31. Bild på en uteplats från 2013.
Figur 32. Bild på spaljé med stående träribbor.
Figur 33. Bild på armeringsnät med klättrande murgröna.
Figur 34. Bild på en uteplats från 2013.
Figur 35. Bild på en trädgårdspaviljong från 2013.
Figur 36. Bild på en trädgårdspaviljong från 2013.
Figur 37. Bild på ett fågelbad och meditterande buddha.
Figur 38. Bild på prydnadsgräs.

Figur 39. Bild på en uteplats med kuddar, filtar och annan dekoration.
Figur 40. Axonometri över idéträdgården.
Figur 41. Axonometri över idéträdgården.
Figur 42. Skiss på en träkonstruktion med skärmvägg av tyg.
Figur 43. Bild på möbler av fiberbetong, foto Home Structures Sweden AB. Innehar bildtillstånd.
Figur 44. Skiss på en träkonstruktion med vajrar och klättrande växter.
Figur 45. Axonometri över idéträdgården.
Figur 46. Skiss på en träkonstruktion med liggande träpanel och vatten.
Figur 47. Skiss på en träkonstruktion med vajrar och klättrande växter.
Figur 48. Skiss på vattenbad med växter.
Figur 49. Axonometri över idéträdgården.
Figur 50. Bild på strutbräken.
Figur 51. Bild på spetsmössa.
Figur 52. Bild på trädgårdsfunkia.
Figur 53. Bild på fänrikshjärta.
Figur 54. Bild på sibirisk klematis.
Figur 55. Bild på klematis.
Figur 56. Bild på skuggröna.
Figur 57. Bild på skogssmultron.
Figur 58. Bild på daggkåpa.
Figur 59. Bild på ornäsbjörk
Figur 60. Bild på akleja.
Figur 61. Bild på trädgårdssmörboll.
Figur 62. Bild på skavfräken.
Figur 63. Bild på bläcktistel.
Figur 64. Bild på musselblomma.
Figur 65. Bild på vit brunnäva.
Figur 66. Bild på brunnäva.
Figur 67. Bild på tuvtåtel.
Figur 68. Bild på akleja.
Figur 69. Bild på svanfjädergräs.
Figur 70. Bild på vår tilldelade plats i Slottsträdgården, Malmö.
Figur 71. Bild på stockar som ramverk.
Figur 72. Bild på målade träplankor.
Figur 73. Bild på konstruktionen.
Figur 74. Bild på perenner som planteras.
Figur 75. Bild på konstruktionen med växter.
Figur 76. Bild på uppbyggnaden av idéträdgården.
Figur 77. Bild på idéträdgården med fibermöbler.
Figur 78. Bild på idéträdgården med bänkar och bord.
Figur 79. Bild på vepa som monteras.

Figur 80. Bild på idéträdgården.
Figur 81. Bild på Iris.
Figur 82. Bild på besökare runt idéträdgården.
Figur 83. Bild på besökare runt idéträdgården.
Figur 84. Bild på besökare runt idéträdgården.
Figur 85. Bild på mig i idéträdgården.
Figur 86. Bild på oss när vi berättar om idéträdgården.
Figur 87. Bild på idéträdgården, rummet samvaro.
Figur 88. Bild på idéträdgården, rummet avkoppling.
Figur 89. Bild på hela idéträdgården.

Bilaga 1

Samtal med besökare på Hem & Villa mässan, -Skånsk Trädgård 29 februari, 2013.

Följande frågor låg till grund för mitt samtal:

Har ni trädgård?

Hur viktigt är det för dig att ha en trädgård, på en skala från 1-6 (1 motsvarar ej viktigt och 6 mycket viktigt)

Vilka av följande komponenter är viktiga att ha med i din trädgård?

Uteplats/Avkoppling
Gräsmatta
Rabatter
Trädgårdsdamm
Pool
Belysning
Kompost
Sandlåda
Flaggstång
Spa
Prydnadsbuskar
Fruktträd/bärbuskar
Krukor med blomsterarrangemang
Odling
Krukor
Utekök
Avskärmning
Vatten
Gräsmatta

Om du i föregående fråga valt uteplats/avkoppling som ett alternativ, vilka komponenter anser du är viktiga att ha med på din uteplats?

Trädäck
Odling
Belysning
Plattor
Möbler
Växter
Krukor
Utekök/grill
Avskärmning
Vatten
Gräsmatta

Bilaga 2

Idéträdgården, "Under bar himmel".

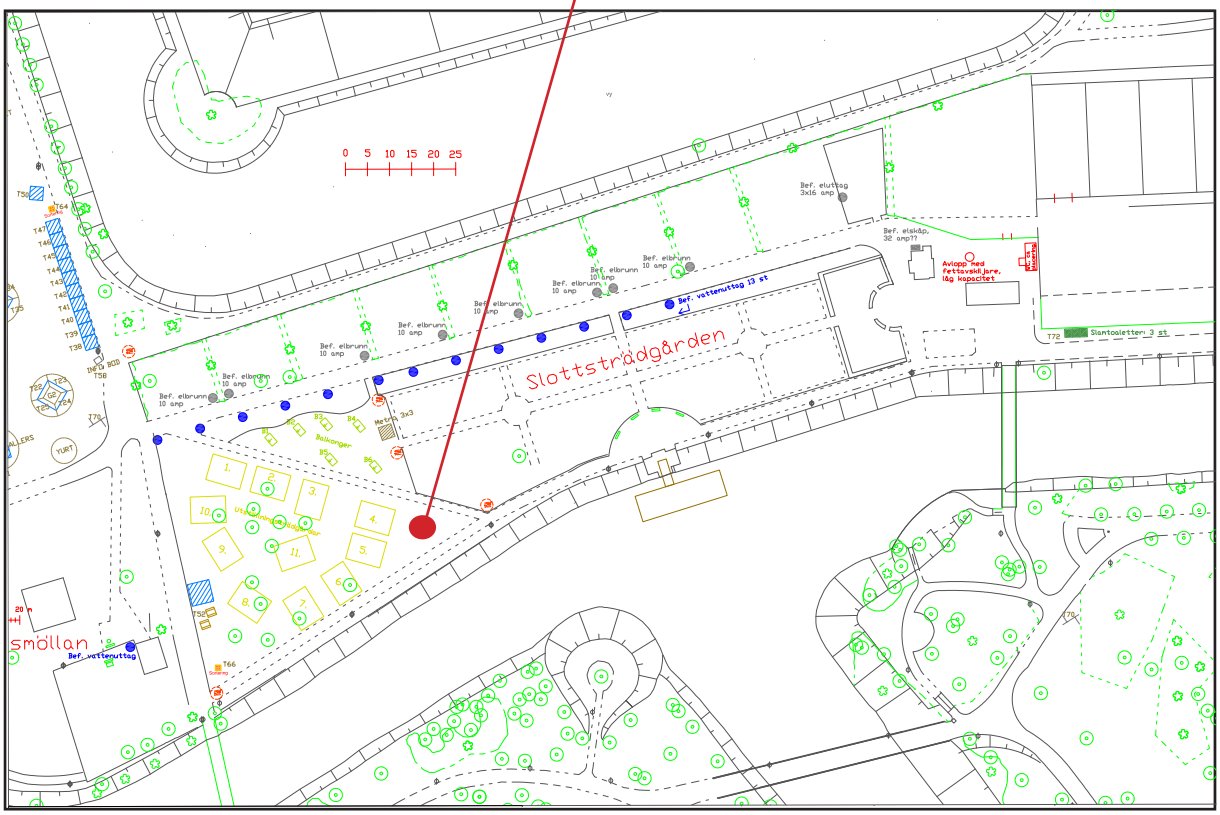

Karta över Slottsträdgården, Malmö.
Källa: Malmö Garden Show, Gatukontoret, Malmö 2013.

Bilaga 3

Konstruktion Idéträdgården

FÖRKLARINGAR

- Stolpe 2,20m hög
- Vajrar med klätterväxter, 15cm mellan varje.
- Vilstol i fibercement: b: 0,54m, h: 0,61m, d: 0,79m
- Bord: b: 0,85m, l: 1,80m, h: 0,75cm
- Bänk: b: 0,40m, l: 1,40m, h: 0,51m
- Tygstycke med tryck
- Kruka
- Bord

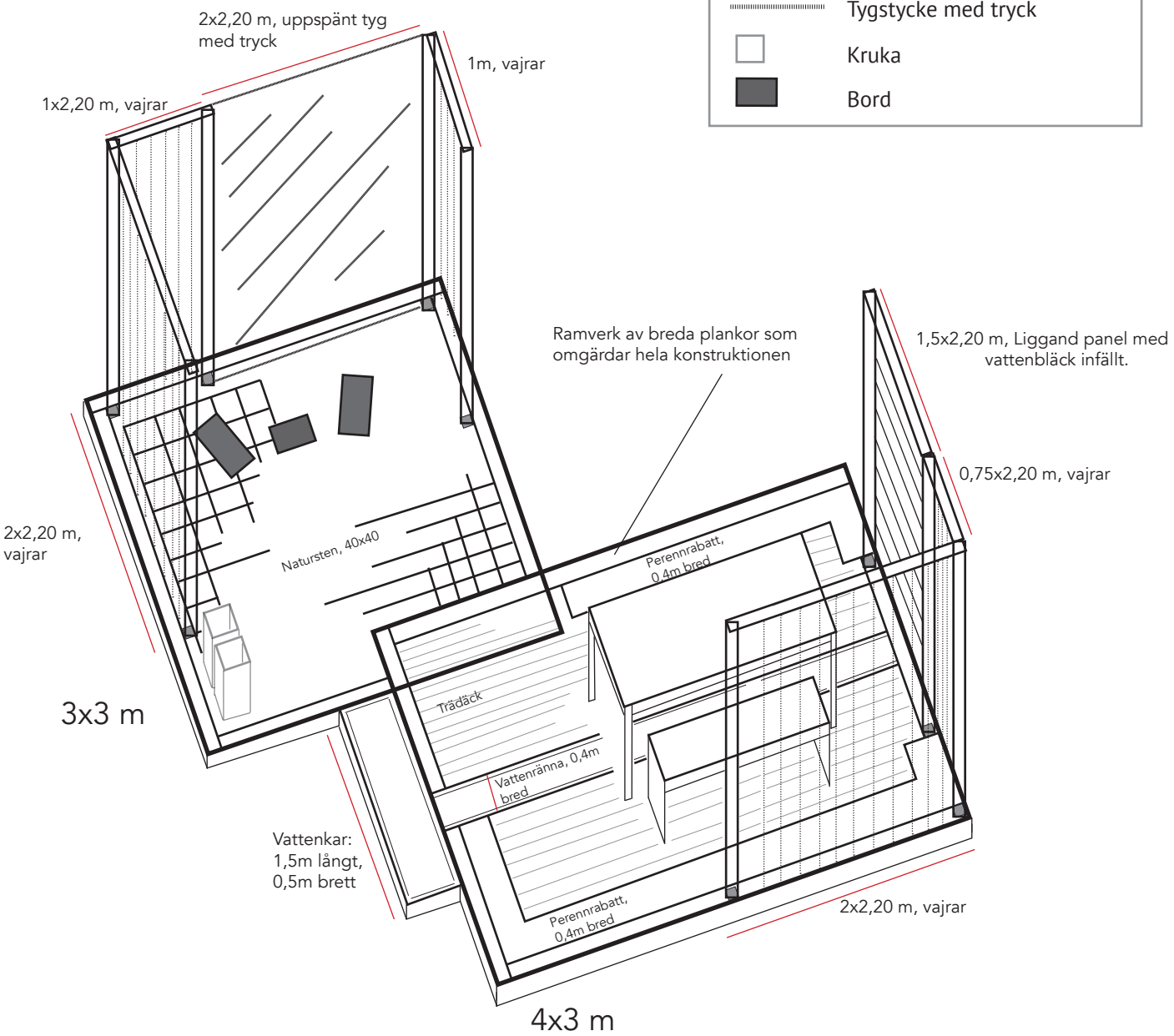

Skala 1:50

Bilaga 4

Illustrationsplan
Idéträdgården

Skala 1:50

Bilaga 5

Växtlista

Bet	Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kvalitet	Anmärkning
Träd	Betula dalecarlica	Ornäsbjörk	150-200cm	Rummet för avkoppling
	Prunus mackii 'Honey'	Näverhägg	150-200cm	Rummet för avkoppling
Perenner	Alchemilla erythropoda	Rödskaftad daggkåpa		Rummet för avkoppling
	Aquilegia vulgaris 'Black Barlow'	Akleja		Rummet för samvaro
	Aquilegia vulgaris 'Green Apple'	Akleja		Rummet för samvaro
	Cirsium rivulare 'Atropurpureum'	Bläcktistel		Rummet för samvaro
	Dicentra formosa 'Alba'	Fänrikshjärta, vit		Rummet för avkoppling
	Fragaria vesca	Skogssmultron		Rummet för avkoppling
	Geranium phaeum 'Album'	Vit brunnäva		Rumemt för samvaro
	Geranium phaeum 'Samobor'	Brunnäva		Rummet för samvaro
	Hosta 'August Moon'	Trädgårdsfunkia		Rummet för avkoppling
	Matteuccia struthiopteris	Strutbräken		Rummet för avkoppling
	Pachysandra terminalis 'Green Carpet'	Skuggröna		Rumemt för avkoppling
	Thalictrum	Ruta		
	Tiarella cordifolia	Spetsmössa		Rummet för avkoppling
	Trollius 'Lemon Queen'	Trädgårdssmörboll		Rummet för samvaro
Gräs	Deschampsia cespitosa	Tuvtåtel		Rummet för samvaro
	Sesleria caerulea	Blåäxing		
	Stipa tenuissima 'Pony Tails'	Svanfjädergräs		Rummet för samvaro
Klätterväxter	Clematis 'Clochette Pride'	Klematis		Båda rummen
	Clematis 'Kajsa'	Klematis		Båda rummen
	Clematis 'Riga'	Sibirisk klematis		Båda rummen
	Humulus lupulus 'Aureus'	Humle		Båda rummen
Vattenväxter	Equisetum hyemale	Skavfräken		Vattenkaret
	Iris sibirica	Iris		Vattenkaret
	Lemna minor	Andmat		Vattenkaret
	Nymphaea alba	Vit näckros		Vattenkaret
	Pistia stratiotes	Musselblomma		Vattenkaret
	Sagittaria sagittifolia L.	Pilblad		Vattenkaret

Bilaga 6

Informationsblad

som delades ut till besökarna på
Malmö Garden Show.

I D É T R Ä D G Å R D E N

"Under bar himmel"
-en uteplats för folket i tiden.

En grönskande och tidlös trädgård med plats för avkoppling och samvaro.
En uteplats för umgänge och måltider, omgärdad av sirlig grönska och klättrande växter. Vatten som stilla tar sig fram i vattenrännan, för att slutligen mynna ut i karet med musselblommor och näckrosor.

Ett rum för avkoppling där man kan slå sig ner under trädets sirliga grenar, omgärdad av ängen och klättrande växter. Här kan vi njuta av den prunkande, doftande växtligheten och skymta den blå himlen

Design och funktion harmonierar. Spännande material möter sirlig växtlighet. En uteplats som ska inspirera och locka till idéer och tankar för den egna trädgården.

Designers: Mia Eskilsson, Gunilla Ekblad
Konstruktion: Gröna Gården

VÄXTLISTA

Träd	
Prunus mackii 'Honey'	Näverhägg
Betula dalecarlica	Ornäsbjörk
Perenner	
Alchemilla erythropoda	Daggkåpa
Aquilea vulgaris 'Black Barlow'	Akleja
Aquilea vulgaris 'Green Apple'	Akleja
Cirsium rivulare 'Atropurpureum'	Bläcktistel
Dicentra formosa 'Alba'	Fänrikshjärta, vit
Fragaris vesca	Skogssmultron
Geranium phaeum 'Album'	Vit brunnäva
Geranium phaeum 'Samobor'	Brunnäva
Hosta 'August Moon'	Trädgårdsfunkia
Matteuccia struthiopteris	Strutbräken
Pachysandra terminalis 'Green Carpet'	Skuggröna
Thalictrum	Ruta
Tiarella cordifolia	Spetsmössa
Trollius 'Lemon Queen'	Trädgårdssmörboll
Gräs	
Deschampsia cespitosa	Tuvtåtel
Sesleria caerulea	Blääxing
Stipa tenuissima 'Pony Tails'	Svanfjädergräs
Klätterväxter	
Clematis 'Clochette Pride'	Klematis
Clematis 'Kajsa'	Klematis
Clematis 'Riga'	Sibirisk klematis
Humulus lupulus 'Aureus'	Humle
Vattenväxter	
Equisetum hyemale	Skavfräken
Iris sibirica	Iris
Lemna minor	Andmat
Nymphaea alba	Vit näckros
Pistia stratiotes	Musselblomma
Sagittaria sagittifolia L.	Pilblad

GRÖNA GÅRDEN
Allt inom trädgård

BESÖK VÅR MONTER: T1

www.gronagarden.se

Sponsorer/samarbetspartners:
Home Structures Sweden AB, PondTeam AB, Betong & Marmor AB, Splendor Plant AB